

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “สถานการณ์ความรุนแรงและการป้องกันในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล” ผู้วิจัยได้ทบทวนศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและการปฏิบัติ
2. บทบาทของครูและโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดและการทะเลาะวิวาท
4. แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรง
5. การดำเนินงานป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น และการปฏิบัติ

ความหมาย

พจนานุกรม New Webster's Century Dictionary⁽¹³⁾ ให้ความหมายของความคิดเห็น (Opinion) หมายถึงการตัดสินใจ คำวิจารณ์ ความเห็น หรือรูปแบบของการประเมินผลในจิตใจเกี่ยวกับข่าวสารที่ได้รับ เป็นความเชื่อของบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์และข่าวสาร โดยความเชื่อนั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และการสังเกตของแต่ละบุคคล หรือความคิดเห็นการแสดงออกทางความคิดความสนใจ ความรู้สึกของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง

สงวน สุทธิเลิศอรุณ⁽¹⁴⁾ ให้ความหมายของความคิดเห็น คือ การแสดงออกซึ่งวิจารณ์ญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ ความคิดเห็นมีความหมายแคบกว่าเจตคติ (Attitude) เพราะความคิดเห็นของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง(Fact)และเจตคติของบุคคลเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ

โยธิน ศันสนยุทธ และ จุมพล พูลภัทรชีวิน⁽¹⁵⁾ ได้กล่าวว่า “นักจิตวิทยาสังคมให้นิยามความคิดเห็นว่าเป็นการแสดงออกทางภาษา(Verbal expression)เกี่ยวกับเจตคติ ความเชื่อ หรือค่านิยม ความคิดเห็นไม่ใช่สิ่งเดียวกับเจตคติ เพราะในตัวของมันไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทางอารมณ์หรือทางพฤติกรรม”

ประภาเพ็ญ สุวรรณ⁽¹⁶⁾ กล่าวว่า การแสดงความคิดเห็นเป็นการแสดงบทบาทด้าน ทักษคติ อย่างหนึ่ง แต่การแสดงความคิดเห็นนั้นมักมีอารมณ์เป็นองค์ประกอบ และเป็นส่วนที่พร้อมจะมี เฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

ชาติชาย อ่อนเจริญ⁽¹⁷⁾ สรุปว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกหรือความ เชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยการพูดหรือการเขียนโดยมีอารมณ์ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมใน ขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ อาจจะมีการยอมรับหรือ ปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นนี้อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

จากความหมายต่างๆของความคิดเห็นสรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทาง ด้านความรู้สึก หรือรูปแบบของการประเมินผล โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งของ บุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อม หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ด้วยการพูดหรือเขียนโดยมีอารมณ์ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานของการแสดงออกซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ ก็ได้ หรืออาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นอาจเปลี่ยนแปลงไปตาม กาลเวลา

สิ่งที่มีอิทธิพลทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน (อ้างถึงในนันทกานต์ ธนะสถิตย์, 2545)⁽¹⁸⁾

1. การอบรมของครอบครัว มีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยอื่นๆ เพราะครอบครัวเป็นสถาบัน แห่งแรกที่บุคคลเริ่มเรียนรู้
2. การศึกษา ระดับการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดงความคิดเห็นเพราะจัด เป็นประสบการณ์ให้กับบุคคล
3. วัฒนธรรมและประเพณี บุคคลเมื่อได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมและประเพณีใด ย่อม ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมและประเพณีนั้นๆ และมักจะมีความเห็นต่อวัฒนธรรมและประเพณีของ ตนไปในทางที่ดี
4. กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง บุคคลเมื่ออยู่ในสังคมใดหรือกลุ่มใด ก็จะมีความคิดเห็นใน ทางเดียวกับกลุ่ม หรือสังคมนั้นๆ กลุ่มจะมีส่วนผลักดันให้บุคคลนั้นได้มีการเรียนรู้โดยตรง
5. สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลมากต่อ การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของบุคคล เพราะจะเป็นสื่อในการสร้างความคิดทั้งทางด้านบวกและ ด้านลบได้

วิธีวัดความคิดเห็น

John Zadrozny Thomas⁽¹⁹⁾ กล่าวไว้ว่า การวัดความคิดเห็นโดยทั่วไปต้องมีส่วนประกอบ 3 อย่าง คือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้า และการตอบสนอง ซึ่งจะออกมาเป็นระดับสูง-ต่ำ, มาก-น้อย วิธีวัดความคิดเห็นนั้น โดยมาก จะใช้การตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์โดยให้ผู้ที่ถูกตอบคำถามเลือกตอบแบบสอบถาม

John W. Best⁽²⁰⁾ ได้เสนอแนะว่าวิธีที่ง่ายที่สุดที่จะบอกถึงความคิดเห็น คือ การแสดงให้เห็นถึงร้อยละของคำตอบของแต่ละข้อความ เพราะจะทำให้เห็นว่าความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไร และจะทำตามข้อคิดเห็นเหล่านั้นได้

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ⁽²¹⁾ ได้เขียนในเอกสารบรรยายของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่องการวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นมีหลายวิธี แต่ที่แพร่หลายมี 4 วิธี

1. วิธีของเทอร์สโตน (Thurston's Method) เป็นวิธีที่สร้างมาตราวัดเป็นปริมาณ แล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็น หรือทัศนคติ ไปในทางเดียวกันและเป็นเสมือนว่าเป็น Scale ที่มีช่วงห่างเท่ากัน (Equal Appearing Intervals)

2. วิธีกัตต์แมน (Guttman Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับข้อความทัศนคติต่ำถึงสูงได้ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้ จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และสามารถแสดงถึงการสะสมของข้อแสดงความคิดเห็น

3. วิธีจำแนกแบบ S-D Scale (Semantic Differential Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นโดยอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงข้าม (Bipolar Adjective) เช่น ดี-เลว ขยัน-ขี้เกียจ เป็นต้น

4. วิธีแบบลิเคิท (Likert's Method) เป็นวิธีสร้างมาตราวัดความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลาย เพราะเป็นวิธีการสร้างมาตราวัดที่ง่ายและประหยัดเวลา ตั้งชื่อว่า มาตราวัดรวม ออกแบบโดยการสร้างข้อความขึ้นจำนวนไม่น้อยกว่า 20 ข้อความ ที่ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางที่ชอบ หรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจกำหนดคำตอบ ให้เลือก 3, 5 หรือ 7 คำตอบ ก็ได้แต่ส่วนมากใช้ 5 คำตอบ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนการให้คะแนนขึ้นอยู่กับใจความว่า จะเป็นปฏิฐาน (Positive) หรือ ปฏิเสธ (Negative)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้วิธีของลิเคิท (Likert's Method) มาใช้ในการวัดความคิดเห็น เนื่องจากเป็นวิธีการวัดที่มีความละเอียด โดยพิจารณากำหนดคำตอบเป็น 5 คำตอบ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้นิยามคำว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกด้านความคิด ความรู้สึก หรือการประเมินผล โดยพิจารณาจาก การให้ความสำคัญ และการปฏิบัติ ในการป้องกันปัญหาความรุนแรงในโรงเรียนมัธยมศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติ

ไพศาล หวังพานิช⁽²²⁾ ได้ให้ความหมายไว้ว่าการปฏิบัติหมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจที่มีในเรื่องราวจริง หรือสถานการณ์จำลองมาใช้ได้อย่างถูกต้อง โดยตนเอง

ประภาเพ็ญ สุวรรณ⁽²³⁾ ได้กล่าวว่า การปฏิบัติเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างหนึ่ง โดยใช้ความสามารถทางร่างกาย ซึ่งรวมทั้งการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตไว้ในสถานการณ์หนึ่งๆ อาจเป็นพฤติกรรมที่ล่าช้าคือบุคคลมิได้ปฏิบัติทันทีแต่คาดคะเนว่า อาจจะปฏิบัติในโอกาสต่อไปการปฏิบัติของบุคคลมิได้เกิดจากการที่บุคคลนั้นต้องการ หรือชอบที่จะปฏิบัติอย่างเดียว ยังมีองค์ประกอบหลายอย่างที่เกี่ยวข้อ เช่นทัศนคติ บรรทัดฐานของสังคม นิสัย และผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากได้กระทำการนั้นๆแล้ว

กล่าวโดยสรุปการปฏิบัติ หมายถึงความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิดการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนไปใช้กับสถานการณ์ที่เป็นจริง

2. แนวคิดเกี่ยวกับครูและโรงเรียนมัธยมศึกษา

ความหมาย ของครู

มีผู้ให้ความหมายและคำจำกัดความของคำว่าครูไว้มากมาย ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525⁽²⁴⁾ ให้ความหมายคำว่า “ครู” แปลว่า ผู้สั่งสอนศิษย์ หรือถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542⁽²⁵⁾ ตามมาตรา 4 นิยามคำว่า “ครู” ไว้ว่า บุคลากรทางวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

ยนต์ ชุ่มจิต⁽²⁶⁾ สรุปคำว่า “ครู” ว่าเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ควรเคารพโดยทำหน้าที่นำทางสั่งสอนถ่ายทอดความรู้หรือผู้เปิดประตูทางวิญญูณของศิษย์ทั้งในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

จากการรวบรวมเอกสาร ตำรา และบทความที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปความหมายของคำว่า “ครู” ดังนี้

“ครู เป็นบุคลากรวิชาชีพที่มีหน้าที่สั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ อีกทั้งยังเป็นปูชนียบุคคลที่ควรแก่การเคารพยกย่องและเชิดชูจากศิษย์”

บทบาทหน้าที่ของครู

ตามคติในพุทธศาสนาได้ยกย่องนับถือครูไว้ในฐานะ “ปูชนียบุคคล” เช่นเดียวกับ พระพุทธเจ้า พระสงฆ์ หรือพ่อแม่ ความสำคัญของครูนั้นอย่างน้อยที่สุดก็รองมาจากบิดามารดา ถือได้ว่าเป็นครูคนแรกทีเดียว ดังในภาษาบาลีเรียกว่า “บุพพาจารย์” ซึ่งหมายถึงครู และแท้ที่จริงแล้ว ครูยิ่งสำคัญไปกว่านั้นอีก เมื่อพิจารณาว่าครูเป็นผู้ให้การศึกษอบรมเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า ดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ว่า “พระพุทธเจ้าให้การศึกษารูปธรรมมีพระสงฆ์รับไปปฏิบัติ แล้วก็ให้ต่อ พวกครูผู้ให้มีสังกัดอยู่ในพระพุทธเจ้าและสิ่งที่ให้คือการศึกษา” โดยที่สังคมไทยแต่โบราณมีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น ประเพณีไทยแต่เดิมจึงถือว่า ครูเป็นปูชนียบุคคลอันควรแก่การกราบไหว้นับถือเช่นเดียวกัน เพราะครูเป็นผู้มีพระคุณอย่างยิ่ง หากไม่มีครูแล้ว ก็ไม่มีใครจะถ่ายทอดวิชาความรู้เพื่อให้เลี้ยงชีพ และเป็นลู่ทางก้าวหน้าในชีวิตอันเป็นเหตุให้มีหน้ามีตาและมีฐานะอยู่ในสังคม (อ้างถึงในกมลวิทย์ โสภิกุล,2533)⁽²⁷⁾

สุจริต เพียรชอบและอจจรา ประไพตระกูล (อ้างถึงในกมลวิทย์ โสภิกุล,2533)⁽²⁷⁾ ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับบทบาทของครูว่า ครูควรมีบทบาทดังต่อไปนี้คือ

1. บทบาทในการให้การศึกษ ได้แก่ การให้การศึกษานักเรียนและประชาชนทั่วไป
2. บทบาทในการอบรมศีลธรรมจรรยา ต้องควบคู่ไปกับการสอนและครูจะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย
3. บทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ครูจะต้องให้ความรู้ต่างๆเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม ตลอดทั้งการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม

สุรางค์ โค้วตระกูล⁽²⁸⁾ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครูไว้ ดังนี้

1. ครูเป็นผู้ที่สนใจนักเรียน ดูแลเอาใจใส่นักเรียน เป็นผู้ให้ความอบอุ่นแก่นักเรียน
2. ครูเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนใช้ความคิดของตนเองและรู้จักแก้ไขปัญหาที่ตนประสบอยู่ด้วยตนเอง
3. ครูเป็นผู้ช่วยนักเรียนให้มีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพตามปัจเจกบุคคล
4. ช่วยให้นักเรียนใช้การศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้มีความสะดวกสบายทางกายภาพและมีคุณภาพทางด้านจิตใจ ทำให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

5. เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและประพฤติดีเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน
6. เป็นผู้ที่ยึดมั่นสั่งสอนให้นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
7. เป็นกัลยาณมิตรของนักเรียน

จรรยา สุวรรณทัต (อ้างถึงในจิตติมา แสงตะวัน,2541)⁽²⁹⁾ ได้กล่าวว่า ครูมีหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนาการรู้จักและความสามารถของนักเรียนในแนวทางดังต่อไปนี้

1. กระทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้เด็กมีปรัชญาชีวิตและอุดมการณ์ที่ถูกต้องตามสภาพของสังคมและวัฒนธรรมซึ่งตนเป็นสมาชิกอยู่
2. ครูต้องเป็นผู้ให้ความรู้แก่เด็กอย่างถูกต้อง และช่วยแนะนำเด็กในการปรับปรุงสมรรถภาพในการเรียนและการทำงานโดยเป็นแบบอย่างที่ดี
3. ครูมีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาที่ดีและถูกต้องสอดคล้องคุณลักษณะประพฤตินักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้มีความมั่นคงในอารมณ์ มีระเบียบวินัย และจริยธรรม ทั้งนี้ต้องไม่ให้เกิดความรู้สึกล่าช้าแก่กำลังถูกรุกรานในด้านเสรีทางความคิด และการกระทำ
4. วิทยุมีความต้องการในวิธีวิทยาศาสตร์ และเหตุผลที่อาจพิสูจน์ให้เห็นได้ในหลักสูตร และวิธีการสอนควรสอดคล้องกับความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ๆ
5. ควรจัดส่งเสริมให้มีประสบการณ์ที่จะช่วยนักเรียนให้รู้จักปรับปรุงและพัฒนาความสามารถตามความถนัดของเด็ก
6. ครูควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้นักเรียนเกิดความต้องการและสนใจในบทเรียน เพื่อให้การสอนมีคุณค่าและสามารถสนองความต้องการของเด็กได้
7. ครูควรมีทัศนคติที่ดี ให้ความรัก ความหวังดี และการยอมรับในความสามารถของนักเรียนอันเป็นผลทำให้เด็กเกิดพลังใจที่จะเรียนรู้ เกิดความมานะพยายามที่จะทำงานให้สมกับที่ครูรักและให้ความไว้วางใจ
8. ครูต้องสนับสนุนให้โอกาสแก่นักเรียน ตัดสินใจด้วยตนเอง และพยายามให้เด็กรู้จักวางแผนชีวิตของตนเองด้วยเหตุผลและมีอิสระ
9. ครูควรสร้างกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้บทบาทและหน้าที่ต่างๆ ร่วมกันสนับสนุนให้นักเรียนได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่า เพื่อการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ซึ่งเด็กไม่เคยประสบมาก่อน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี(อ้างถึงในระวีวรรณ คงพันธ์,2544)⁽³⁰⁾ สรุปว่า บทบาทหน้าที่ของครูแยกได้ 6 ด้านคือ

1. บทบาทด้านการสั่งสอน
2. บทบาทด้านการประเมินผลการศึกษา
3. บทบาทด้านให้คำปรึกษาแนะแนว

4. บทบาทด้านการบริการและนิเทศ
5. บทบาทด้านการเกี่ยวข้องกับชุมชน
6. บทบาทด้านการพัฒนาตนเอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542(อ้างถึงในระวีวรรณ คงพันธ์,2544)⁽³⁰⁾ กำหนดบทบาทสำคัญของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา ดังนี้

1.จัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด รวมถึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

2.จัดสาระการเรียนรู้โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

ลักษณะครูที่ดี

ซูซีฟ อ่อน โลกสูง⁽³¹⁾ กล่าวว่าบุคลิกภาพของครูที่พึงปรารถนาหรือครูที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความรู้ดี มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้
2. มีความรู้ทางจิตวิทยา การวัดผลการศึกษา การแนะแนว เทคโนโลยีทางการศึกษา และวิธีสอนต่างๆ อย่างดี
3. มีสุขภาพจิตดี
4. เป็นประชาธิปไตย
5. ประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม เป็นตัวอย่างที่ดี

รวีวรรณ ฐมชัย⁽³²⁾ ได้กล่าวถึงลักษณะของครูมัธยมศึกษา ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ดี
2. มีบุคลิกภาพที่ดี
3. มีหลักจิตวิทยาที่ดี
4. มีวิญญูณของความเป็นครู
5. มีจิตใจและคุณธรรมสูง
6. มีความกระตือรือร้นและความอดทน
7. มีความเฉลียวฉลาด เขาวนปัญหาและปฏิภาณดี
8. เป็นผู้นำในการปฏิบัติ
9. ให้ความสนใจแก่การประพฤติกิจกรรมที่เด็กกระทำอยู่ และช่วยแนะนำสนับสนุนในทางที่ถูกที่ควร

10. มีค่านิยมและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
11. รู้จักหลักกรรมและวิธีการสอนอย่างแตกฉาน

ยนต์ ชุ่มจิต⁽²⁶⁾ ได้สรุปคุณลักษณะที่สำคัญของครูไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ไว้ว่า “รู้ดี สอนดี มีวิสัยทัศน์ เจนจัดฝึกฝนศิษย์ ดวงจิตใฝ่คุณธรรม งามเลิศล้ำด้วยจรรยา มีศรัทธาความเป็นครู ดำรงอยู่ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา”

โรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้สรุปความหมายของโรงเรียนมัธยมศึกษาว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นหน่วยงานทางราชการสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีบทบาทหน้าที่สรุปได้ดังนี้

บทบาทของโรงเรียนมัธยมศึกษา⁽³²⁾

1. อบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดี มีพื้นฐานที่ดี เพื่อไปศึกษาต่อมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน
2. อบรมและสร้างสรรค์ให้มีเจตคติที่ดี ลักษณะนิสัยที่ดี มีทักษะและเข้าใจด้านอาชีพ เป็นอย่างดี
3. มีบทบาทในด้านบริการชุมชน
4. มีบทบาทในด้านส่งเสริมวัฒนธรรม
5. เผยแพร่ข่าวสารต่างๆ
6. ดำเนินการด้านสันตนาการ
7. ดำเนินการด้านความรู้ทั่วไปและอาชีพ

ระบบบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจะมีงานที่สำคัญ 5 งาน⁽³³⁾ คือ

1. งานธุรการ
2. งานวิชาการ
3. งานปกครอง
4. งานบริการ
5. งานแผนงาน

Cohen (อ้างถึงในอัจฉรา ทองตัน, 2536)⁽³⁴⁾ กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนไว้ว่าโรงเรียนเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างบุคลิกภาพและพฤติกรรมของวัยรุ่นไปสู่ชีวิตในวัยผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ถึงแม้โรงเรียนไม่ได้มีหน้าที่ป้องกันการประกอบอาชญากรรมโดยตรงก็ตามแต่โรงเรียน

ก็มีส่วนคล้ายคลึงกับครอบครัว ถือเป็นสถาบันที่มีส่วนอบรมสั่งสอนควบคุมสร้างบุคลิกภาพ และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในรูปแบบการจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางด้านการเรียนและนันทนาการ ดังนั้นกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้นมานั้น จะมีอิทธิพลต่อการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดและการทะเลาะวิวาท

สุชา จันทร์เอม⁽³⁵⁾ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดของนักเรียนว่ามีสาเหตุดังนี้

1. สาเหตุจากตัวผู้กระทำผิดเอง

1.1 พันธกรรม หรือสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดจากพ่อแม่

1.2 ความพิการ เช่น โรคระบบประสาท เกิด Aggressive ได้ง่าย

1.3 ภาวะแห่งจิตใจ เด็กวัยรุ่นมักอยู่ในสภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ รุนแรงทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ

1.4 สติปัญญาและการศึกษา โดยที่มนุษย์เกิดมาย่อมมีสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดไม่เท่าเทียมกัน บางคนมีสติปัญญาสูง หรือบางคนมีสติปัญญาปานกลางและบางคนโง่มาแต่กำเนิด บางคนมีปัญญาต่ำเล่าเรียนไม่ได้ความจำไม่ดี เรียนไม่ทันเพื่อนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ผลสุดท้ายก็เลยหนีโรงเรียนไปเที่ยวสำล่อน และกลายเป็นเหยื่อแห่งความชั่วร้าย โดยถูกชักจูงให้เห็นผิดเป็นชอบ

1.5 สัญชาตญาณเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวเองไม่มีใครสั่งสอนหรืออบรมให้ เช่น สัญชาตญาณความอยากรู้อยากเห็น ความอยากผจญภัย หรือสัญชาตญาณทางกามารมณ์ เป็นต้น

2. สาเหตุทางครอบครัว

สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุดของบ้าน และครอบครัวนับว่าเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอันดับแรกในการสร้างลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของเด็ก ถ้าภายในบ้านหรือครอบครัวมีความสุข ทุกคนมีความสามัคคีกันดี บิดามารดามีความห่วงใยเอาใจใส่เลี้ยงดู และอบรมบ่มนิสัยในทางที่ดีให้แก่บุตร ย่อมทำให้บุตรเกิดความรักพ่อแม่ มีความอบอุ่น มีแต่ความสุข ทำให้เด็กเจริญเติบโตด้วยดี แต่ในทางตรงข้ามหากครอบครัวมีบิดามารดาที่ไม่มีความสามัคคี มีการทะเลาะวิวาทกันบ่อยๆ เด็กก็ยอมรับนิสัยก้าวร้าว ชอบวิวาท หรือเด็กขาดพ่อแม่ ก็ทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่นและเกิดปัญหาในทางความประพฤติได้

3. สาเหตุทางเศรษฐกิจ

ความยากจนย่อมเป็นสาเหตุหนึ่งที่บีบบังคับให้บุคคลจำต้องกระทำผิดหรืออาจกล่าวได้ว่าความจนเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรมอย่างหนึ่ง ทั้งนี้เพราะมนุษย์จำต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของชีวิต

4. สาเหตุจากปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลทำให้ชีวิตบุคคลนั้นๆ โน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่งได้ เช่น เด็กข่มขืนแบบและ ใต้นิสัยจากบิดามารดา หรือครูอาจารย์ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นได้แก่

4.1 อัตราการเพิ่มของประชากรมีมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆ

4.2 โรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออนาคตและชีวิตของเด็กและเยาวชน ครูอาจารย์ จำเป็นต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดี ในการไม่กระทำการที่ผิดศีลธรรม หรือละเมิดต่อกฎหมายให้เด็กเห็นเป็นแบบอย่าง ครูอาจารย์ต้องกวดขันเรื่องความประพฤติของเด็ก ทั้งประสานงานกับบิดามารดาของเด็ก อย่าให้เด็กประพฤติในทางไม่ดี หรือกระทำผิด

4.3 ความห่างเหินจากศาสนา ซึ่งเป็นที่ยึดมั่นทางใจเป็นหลักในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ คนสมัยใหม่ในปัจจุบันนี้กำลังห่างเหินจากคำสั่งสอนของศาสนา เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งมลายศรัทธาที่มีต่อศาสนาจึงลดน้อยลง ทำให้เด็กและเยาวชนเสื่อมศรัทธาต่อศาสนาไปด้วย เมื่อขาดที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจก็เป็นเหตุให้ทำผิดได้ง่าย

4.4 สภาพของถิ่นที่อยู่อาศัยไม่ดี เด็กหรือเยาวชนที่อาศัยอยู่ในถิ่นนี้อาจทำผิดได้ง่าย เนื่องจากได้พบเห็นและได้สัมผัสแต่ตัวอย่างที่ไม่ดี

4.5 สถานรีนรมย์และแหล่งอบายมุข มีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนเสียคนเป็นจำนวนมาก ไม่น้อย เด็กเมื่อเคยเที่ยวในสถานที่ดังกล่าวแล้วมักคิดใจและหาโอกาสที่จะไปอีก เมื่อไม่มีเงินก็อาจหาเงินด้วยวิธีการกระทำผิด

4.6 ผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างที่ไม่ดี สภาพสังคมไทย เด็กจะถือว่าผู้ใหญ่เป็นตัวอย่าง และมักปฏิบัติตามผู้ใหญ่ หากผู้ใหญ่เป็นตัวอย่างที่ไม่ดี เด็กก็จะจดจำเป็นตัวอย่างและไปกระทำผิด

4.7 การคบเพื่อนไม่ดี การคบเพื่อนก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง หากเด็กคบเพื่อนเกรมี ความประพฤติไม่เหมาะสม อาจชักจูงให้เด็กหรือเยาวชนนั้นประพฤติผิดได้ โดยเฉพาะเด็กที่หมดที่พึ่งทางบ้าน โดยบิดามารดาไม่มีโอกาสที่จะสั่งสอน เด็กที่บิดามารดาไม่พยายามเข้าใจปัญหาของลูก ข่มขู่ทำให้เด็กต้องหันไปพึ่งผู้อื่น ซึ่งอาจถูกเพื่อนชักจูงไปในทางที่ไม่ดี

4.8 การเสพยาเสพติดให้โทษ

4.9 หนังสือพิมพ์และหนังสืออ่านเล่น เป็นที่ยอมรับกันว่าหนังสือพิมพ์และหนังสืออ่านเล่นนอกจากจะช่วยเสริมความรู้แก่ผู้อ่านแล้ว ยังเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจอันดี ดังนั้นหนังสือพิมพ์จะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับการเสนอข่าวในด้านอาชญากรรม บางฉบับมีส่วนที่จะเอียงไปในทางส่งเสริมให้บุคคลกระทำความผิดแทนที่จะชักจูงให้ประพฤติอยู่ในขอบเขตแห่งศีลธรรมหรือกฎหมาย ส่วนหนังสืออ่านเล่นโดยทั่วไปก็มีคุณค่าแต่บางอย่างก่อให้เกิดขี้ขลาดและเพาะนิสัยไม่ดีงามแก่เด็ก และโน้มน้าวให้เด็กกระทำผิดได้

4.10 ภาพยนตร์ วิทยุ และโทรทัศน์ เป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์อย่างยิ่ง ในขณะที่เด็กบางคนหากสื่อมวลชนดังกล่าวมีลักษณะเป็นไปในสิ่งที่ไม่ดีงามแล้วโทษก็ตามมา เพราะเด็กยังอ่อนต่อความคิด ไม่สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรเป็นเรื่องจริงหรืออะไรเป็นเรื่องสมมติขึ้น ซึ่งจะค่อยๆ ฝังรากเข้าไปในจิตใจของเด็ก เด็กจะจดจำไปเป็นตัวอย่างในการกระทำอันเป็นความคิด แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กและการได้รับการศึกษาอบรมของเด็กด้วย

สุพัตรา สุภาพ⁽³⁶⁾ ได้กล่าวถึงการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนดังนี้

1. ทฤษฎีว่าด้วยสาเหตุทางจิต (Psychology Theory) จะมองว่าเด็กวัยรุ่นที่กระทำผิดเหมือนผู้เจ็บป่วยที่ประพฤติดังไม่ดี เด็กพวกนี้จะมองโลกในทางที่ร้าย เพราะรู้สึกว่าคุณเองได้รับการดูถูกจากสังคม เด็กมักมีความกระวนกระวายใจ และจะรู้สึกว่าในชีวิตเขาไม่เคยได้รับอะไรที่เขาปรารถนา

2. ทฤษฎีว่าด้วยสังคมวิทยา (Sociological Theory) มองว่าการกระทำของเด็กวัยรุ่นนั้นเป็นอาการตอบสนองต่อปัญหาสังคมของแต่ละคน ถ้าครอบครัวเอาใจใส่รู้จักกับเด็กมากเกินไป เด็กก็จะหาทางออกโดยการไปพบปะกับเพื่อนนอกบ้านและจะสร้างแบบของความประพฤติของตนเองขึ้นใหม่เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง และจะถ่ายทอดแบบของความประพฤตินี้ไปยังเด็กที่เข้ามาในกลุ่ม

3. ทฤษฎีว่าด้วยปัญหาความประพฤติที่ได้จากการเรียนรู้ (Learned Delinquency Theory) ได้รับมาจากกระบวนการในชีวิตที่บุคคลอยู่กับกลุ่ม เป็นสิ่งที่เรียนรู้มาตั้งแต่เด็ก ไม่ว่าจะความประพฤติดีหรือไม่ดี ดังนั้นความประพฤติผิดจึงมีรากฝังลึกอยู่ในประสบการณ์ชีวิตมาตั้งแต่เด็ก

4. ทฤษฎีว่าด้วยลักษณะของบุคคลเป็นสาเหตุ (Personal Trait) เป็นสภาพที่ได้รับจากพันธุกรรม มีข้อบกพร่องทางร่างกายตั้งแต่เด็ก ซึ่งเมื่อสิ่งนี้บกพร่องถึงขนาดที่บุคคลไม่อาจจะมีความสัมพันธ์กับสังคมหรือสิ่งแวดล้อม จึงไม่อาจมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่นได้ จึงเป็นมูลเหตุให้คนทำผิด

กมลวิทย์ โสภิกุล⁽²⁷⁾ เสนอแนะเรื่องบทบาทของครู รวมถึงลักษณะของโรงเรียนต่อการกระทำผิดของนักเรียนว่า

1. ครูควรมีนิสัยรักอาชีพและมีความเสียสละ รวมทั้งต้องมีจิตวิทยาสูงในการทำให้นักเรียนคล้อยตามในการอบรมสั่งสอนให้มีความประพฤติดี และรู้สึกเกรงกลัวที่กระทำผิด

2. ครูภายในโรงเรียนจะต้องมีการจัดกิจกรรมพิเศษที่เกี่ยวกับการทำผิดอยู่เสมอและเป็นไปอย่างต่อเนื่องและควรจะต้องทำให้นักเรียนสนใจและร่วมกิจกรรมด้วยความพึงพอใจและได้รับความรู้จากกิจกรรมต่างๆอย่างเต็มที่

3. ควรมีการจัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้นักเรียนจะได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์นอกจากนั้นยังทำให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน

4. ควรจัดให้มีการอบรมทางด้านศีลธรรมให้มากขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อโน้มน้าวจิตใจเด็กนักเรียนให้เห็นถึงข้อเสียและผลที่เกิดขึ้นถ้าหากมีการกระทำผิดเกิดขึ้น

5. สภาพของโรงเรียนและครูภายในโรงเรียนก็มีผลต่อสภาพจิตใจและทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อครู โรงเรียนควรมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งจะต้องเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างครูและนักเรียน และครูจะต้องทำให้นักเรียนรู้สึกชอบที่จะมาโรงเรียน รู้สึกมีความสุขเมื่อเข้ามาโรงเรียนและรู้สึกว่าโรงเรียนเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สอง และจะต้องทำให้นักเรียนรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและรู้สึกสบายเมื่อกระทำผิดขึ้น

6. การแก้ไขการกระทำผิดของนักเรียนเป็นการแก้ไขปัญหาลายเหตุ ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดถ้าหากไม่มีการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนเสียแต่เนิ่นๆ แล้วปล่อยให้ปัญหาเกิดขึ้นแล้วจึงแก้ไขภายหลัง

7. ในการดำเนินการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนควรมีการจัดการป้องกันอย่างเป็นระบบโดยมีการร่วมมือกันทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรจะเสริมแรงครูภายในโรงเรียนเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนอย่างจริงจัง โดยกล่าวชมหรือให้รางวัล

8. การร่วมมือกันระหว่างครูกับผู้ปกครองหรือบุคคลทั่วไปภายนอกโรงเรียนควรจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และควรจะประชาสัมพันธ์ให้ตระหนักถึงผลเสียถ้าหากว่านักเรียนเกิดกระทำผิด เพื่อให้ผู้ปกครองหรือบุคคลภายนอกโรงเรียนตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียน

9. ครูควรจะขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ของทางราชการและเอกชนเพิ่มมากขึ้น เพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปเป็นสังคมเมืองทำให้เกิดช่องว่างในการพบปะสังสรรค์โดยอาจจะมี การสัมมนาร่วมกันเกี่ยวกับปัญหาการแก้ไขพฤติกรรมกระเบี่ยงเบนของนักเรียน

สาเหตุที่นักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาทกัน

ศิริพันธ์ เพชรทองคำและคณะ⁽³⁷⁾ กล่าวถึงสาเหตุที่นักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาทกันว่าเหตุเบื้องต้นของการก่อเหตุทะเลาะวิวาทมักมาจากบุคคลเพียงไม่กี่คน เกิดไม่พอใจหรือขัดแย้งกันแต่ผลสุดท้ายเหตุการณ์ก็กลายเป็นเรื่องหมู่คณะไป สาเหตุเนื่องมาจาก

1. ครอบครัว

- 1.1 บิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่มีเวลาที่จะเอาใจใส่ดูแลเด็กของตนเองอย่างใกล้ชิด
- 1.2 ผู้ใหญ่บางคนประพฤติตัวไม่ดี ทำให้เด็กเอาอย่างและขาดความเคารพเชื่อฟัง
- 1.3 บิดามารดาบางคนรักบุตรในทางที่ผิด
- 1.4 ไม่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างบ้านและโรงเรียน

2. การศึกษาอบรม

2.1 โรงเรียน

- 2.1.1 การควบคุมของโรงเรียนไม่รัดกุมเพียงพอ
- 2.1.2 ครูบางคนไม่ห้ามนักเรียนเมื่อเกิดเรื่องวิวาท
- 2.1.3 การอบรมเกี่ยวกับความประพฤติและมารยาทมีน้อย
- 2.1.4 บางโรงเรียนไม่ควบคุมนักเรียนที่เป็นตัวก่อความไม่สงบเรียบร้อย
- 2.1.5 ครูบางคนไม่รักอาชีพครู ไม่มีความเป็นครูอย่างแท้จริง
- 2.1.6 เมื่อนักเรียนไปคูกีฬาไม่มีครูควบคุมดูแล

2.2 นักเรียน

- 2.2.1 นักเรียนบางคนมีนิสัยเกเร และเป็นตัวการให้เกิดการทะเลาะวิวาท
- 2.2.2 การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาจเกิดจากความรักเพื่อน รักโรงเรียน เมื่อเพื่อนถูกรังแกก็รู้สึกว่าคุณครูหมิ่น จะต้องหาทางแก้แค้น ประกอบกับเป็นวัยอารมณ์รุนแรงจึงเกิดเป็นเรื่องราวขึ้น
- 2.2.3 มีปมด้อยแล้วมาแสดงปมเด่นเพื่อชดเชย โดยการทะเลาะกับผู้อื่น

3. การแข่งขันและเชียร์กีฬา

- 3.1 กรรมการตัดสินผิดพลาดอาจมีส่วนให้เกิดความไม่สงบ
- 3.2 การเชียร์กีฬาโดยใช้ถ้อยคำขี้ขวย
- 3.3 ฝ่ายชนะเยาะเย้ยฝ่ายแพ้

4. อิทธิพลและสิ่งแวดล้อมภายนอก

- 4.1 บุคคลภายนอก เช่น นักเรียนเก่าชักชวนหรือยุแหย่ให้นักเรียนต่างโรงเรียนวิวาทกัน
- 4.2 การแพร่ข่าวหรือแพร่ภาพ เช่น ภาพยนตร์ หรือ โทรทัศน์ที่แสดงถึงอิทธิพลของกลุ่มวัยรุ่น

5. สาเหตุอื่นๆ

5.1 เนื่องจากการจัดงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนหรือการจัดนิทรรศการงานการแสดงดนตรี ซึ่งมักมีนักเรียนต่างโรงเรียนเข้าร่วมชมได้ แล้วเกิดการเขม่นกันขึ้นง่ายๆ และเกิดเหตุทะเลาะวิวาทขึ้นในที่สุด

5.2 เนื่องจากบางครั้งนักเรียนจากโรงเรียนที่ถูกโรงเรียนอื่นหาเรื่องชวนทะเลาะ หรือถูกทำร้ายคิดว่าเจ้าหน้าที่ ครู อาจารย์ ไม่อาจให้ความช่วยเหลือได้ ก็ดำเนินการแก้แค้นเอง

5.3 เนื่องจากบางกรณีเมื่อประพุดติตนไม่สมควรและถูกพิจารณาให้ออกจากโรงเรียน อาจเกิดความโกรธแค้น โรงเรียนเก่าจึงชักชวนเพื่อนโรงเรียนใหม่มาทำร้ายเพื่อน โรงเรียนเดิม

5.4 บางกรณีไม่ได้เป็นนักเรียนอยู่โรงเรียนใด แต่ปลอมตัวเป็นนักเรียนแล้วไปก่อความให้เกิดความเข้าใจผิด และเกิดการยกพวกเข้าทำร้ายกัน

5.5 สาเหตุจากเรื่องชู้สาว

5.6 การเสพเครื่องดองของเมา เช่น สุรา ยาเสพติด จนครองสติไม่อยู่

5.7 การที่โรงเรียนเคยมีประสบการณ์ในทางไม่เป็นมิตรต่อกันมาก่อนจนกลายเป็นสิ่งที่นักเรียนทุกคนยอมรับ เมื่อเกิดการประจันหน้ากันก็เกิดทะเลาะวิวาทกัน โดยไม่จำเป็นต้องมีสาเหตุ โกรธเคืองเฉพาะตัวก็ได้

อัครรัตน์ วงศ์พุทธิพิทักษ์⁽³⁸⁾ ได้สรุปสาเหตุที่นักเรียนก่อการทะเลาะวิวาทและทำร้ายร่างกายไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนไม่เต็มหลักสูตร เป็นเหตุให้นักเรียนนักศึกษา มีเวลาว่างหลบหนีออกไปเที่ยวเตร่ ประพฤติตนไม่เหมาะสมตามสถานที่ต่างๆ
2. การจัดงานรื่นเริงต่างๆเช่นดนตรี การแสดงต่างๆ
3. ความกึกก่นองเพียงมองหน้าก็ทำให้เกิดเหตุได้
4. เคยมีเรื่องโกรธกันมาก่อน
5. นักเรียนที่ถูกไล่ออกจากโรงเรียนแล้วเมื่อไปเรียนที่อื่นจึงชักชวนเพื่อน โรงเรียนใหม่ไปก่อเหตุโรงเรียนเดิม
6. ชู้สาว
7. ดิทยาเสพติด คี๋มสุรา เครื่องดองของเมา
8. ต้องการแก้แค้นกันเอง
9. วัยรุ่นปลอมเป็นนักเรียน ของโรงเรียนหนึ่งไปก่อกวนนักเรียนอีกโรงเรียนหนึ่ง

4. แนวคิดเกี่ยวกับความรุนแรง

ความหมายของความรุนแรง

องค์การอนามัยโลก (WHO)⁽³⁹⁾⁽⁴⁰⁾ ได้นิยามความรุนแรงไว้ว่า หมายถึง การจงใจใช้กำลังหรืออำนาจทางกายเพื่อข่มขู่หรือกระทำจริงต่อตนเองต่อผู้อื่น หรือต่อกลุ่มบุคคลหรือชุมชน ซึ่งมีผลทำให้เกิดหรือมีแนวโน้มที่จะมีผลให้เกิดการบาดเจ็บ ตาย หรือเป็นอันตรายต่อจิตใจ หรือการยับยั้งการเจริญงอกงามหรือการกีดกันหรือปิดกั้น ทำให้สูญเสียบางประการ ขาดการได้รับในสิ่งที่สมควรจะได้รับ

จะเห็นได้ว่าความรุนแรงในความหมายที่บัญญัติโดยองค์การอนามัยโลกนั้นจะเกี่ยวข้องกับคำว่าความตั้งใจหรือจงใจของผู้กระทำความรุนแรง ดังนั้นความรุนแรงในที่นี้จึงไม่ได้หมายรวมถึงการบาดเจ็บหรืออันตรายที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุหรือความไม่ตั้งใจ

ประเภทความรุนแรง (Typology of Violence)⁽³⁹⁾⁽⁴⁰⁾

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้แบ่งประเภทของความรุนแรงไว้ในเบื้องต้นเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. ความรุนแรงต่อตนเอง (Self-directed Violence)
2. ความรุนแรงระหว่างบุคคล (Interpersonal Violence)
3. ความรุนแรงระดับกลุ่ม (Collective Violence)

ความรุนแรงต่อตนเอง (Self-directed Violence) หมายถึงลักษณะความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากบุคคลกระทำต่อตนเอง ความรุนแรงกลุ่มนี้ยังสามารถแบ่งย่อยเป็น 2 ประเภทที่เฉพาะเจาะจงได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการฆ่าตัวตาย ซึ่งรวมถึงการคิดฆ่าตัวตาย ความพยายามฆ่าตัวตายและการฆ่าตัวตายโดยสมบูรณ์
2. พฤติกรรมการทำร้ายตนเอง หมายถึง การกระทำให้ตนเองบาดเจ็บและพฤติกรรมทำร้ายตนเองอื่นๆ ที่มุ่งร้ายต่อตนเองหรือทำให้ตนเองอยู่ในภาวะเสี่ยงอันตราย แต่ไม่จำเป็นต้องมีผลถึงชีวิต

ความรุนแรงระหว่างบุคคล (Interpersonal Violence) หมายถึงความรุนแรงที่กระทำโดยบุคคลอื่น ความรุนแรงกลุ่มนี้สามารถแบ่งย่อยเป็น 2 ประเภทที่เฉพาะเจาะจงได้ดังนี้

1. ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งหมายถึง ความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัว ระหว่างคู่สมรสที่ไม่จำเป็นต้องเกิดภายในบ้านเท่านั้น ได้แก่ ความรุนแรงต่อเด็ก (Child abuse) ความรุนแรงระหว่างสามีภรรยา (Intimate partner violence) และความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ (Elder abuse)
2. ความรุนแรงในชุมชน ซึ่งหมายถึง ความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลภายนอกบ้านที่คุ้นเคยกันหรือเกิดจากบุคคลที่รู้จักกันโดยไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน หรือเกี่ยวข้องเป็นญาติพี่น้องกันหรือคนแปลกหน้า ได้แก่ ความรุนแรงที่เกิดจากการร่วมกระทำผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (Gang violence) การใช้ความรุนแรงทางเพศ การข่มขืนโดยคนแปลกหน้า (Stranger rape and sexual assault) การใช้ความรุนแรงแบบสุ่มกระทำต่อใครก็ได้ (Random acts of violence) การใช้ความรุนแรงทางกายระหว่างวัยรุ่น (Physical assaults between youths) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในคูรัก (Dating violence) และความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสถานที่หรือสถาบันต่างๆ ได้แก่ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ในที่ทำงานหรือโรงงาน ได้แก่ การกลั่นแกล้งทางเพศ (Sexual harassment) และความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสถานพยาบาลคนชรา ได้แก่ การทอดทิ้งไม่ดูแล การทุบตี

ความรุนแรงระดับกลุ่ม(Collective Violence) หมายถึง ความรุนแรงที่กระทำโดยกลุ่มบุคคลกลุ่มใหญ่ เป็นความรุนแรงที่เกิดจากรัฐหรือประเทศซึ่งอาจเป็นการใช้ความรุนแรงโดยแอบแฝงอยู่ในรูปแบบของการใช้กฎหมายทางสังคมเป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดผลเสียต่อบุคคลและความไม่เท่าเทียมกัน หรือเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ เป็นต้น ซึ่งความรุนแรงกลุ่มนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ความรุนแรงทางสังคม เป็นการใช้ความรุนแรงในประเด็นปัญหาทางสังคมนั้นๆ ได้แก่ การกระทำอาชญากรรมหรือการใช้ความรุนแรงที่เกิดจากความเกลียดชัง เหยียดผิว หรือเหยียดเชื้อชาติ กลุ่มชน (Hate crimes) การกระทำของผู้ก่อการร้าย (Terrorist acts) หรือการใช้ความรุนแรงโดยกลุ่มประท้วง (Mob violence)

2. ความรุนแรงทางการเมือง เป็นการใช้ความรุนแรงที่เกิดจากสงคราม ความขัดแย้ง และการใช้ความรุนแรงของรัฐ หรือความรุนแรงที่เกิดจากคนกลุ่มใหญ่ ได้แก่ การข่มขืนระหว่างสงคราม และการใช้ความรุนแรงที่มีผลต่อร่างกายและจิตใจในกิจการสงคราม เช่น การทรมานเชลยทางการเมือง เป็นต้น

3. ความรุนแรงทางเศรษฐกิจ เป็นการใช้ความรุนแรงโดยกลุ่มคนกลุ่มใหญ่ที่หวังผลทางเศรษฐกิจรวมทั้ง กิจกรรมที่ก่อให้เกิดการล้มเหลวทางเศรษฐกิจ การโจมตีทางเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดการแตกแยกทางเศรษฐกิจ ซึ่งมูลเหตุจูงใจให้เกิดการใช้ความรุนแรงในกลุ่มนี้ อาจเกิดจากแรงจูงใจเพียงประการเดียวหรือหลายๆ ประเด็นรวมกันก็ได้

ลักษณะของความรุนแรง⁽⁴¹⁾

พฤติกรรมความรุนแรงมีหลายลักษณะทั้งที่เป็นความรุนแรงทางด้านร่างกาย จิตใจ และทางเพศ การใช้ความรุนแรงในโรงเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกหลายรูปแบบ อาทิ

1. การรังแก กลั่นแกล้ง
2. การข่มขู่ คุกคาม
3. การใช้กำลังต่อสู้ ทำร้ายกัน
4. การใช้วาจาหรือท่าทางให้อีกฝ่ายรู้สึกอับอาย หรือเจ็บปวดทางจิตใจ
5. การใช้อาวุธทำร้ายกัน
6. การปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม เช่น บางกลุ่มได้สิทธิพิเศษบางอย่างหรือความผิดอย่างเดียวกันแต่การลงโทษต่างกัน หรือการใช้อคติ
7. การล้วงละเมิดทางเพศ

ผลกระทบของความรุนแรงในโรงเรียน⁽⁴¹⁾

1. กระทบต่อศักยภาพการเรียนรู้และความรู้สึกเป็นสุข
2. ก่อให้เกิดความสูญเสียทางจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ
3. ก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ

ชนิดของความรุนแรง

สำหรับ จิตตินันท์⁽⁴²⁾ ได้อธิบาย ความรุนแรงของการปฏิบัติไว้ดังนี้คือ

1. ชนิดที่ไม่รุนแรง

เหตุการณ์ไม่ใหญ่โต และไม่มีอันตรายมาก เป็นอยู่ไม่นาน ทั้งต่อกาย ใจ หรือทางเพศ

  - ทางกาย เช่น บาดแผลอยู่ในเนื้อเยื่อหรือเฉพาะผิวๆตลอดจนรอยช้ำน รอยฟกช้ำเล็กๆ แผลไฟไหม้ไม่มาก รอยเขียว
2. ชนิดที่รุนแรงปานกลาง

การทารุณรุนแรงขึ้นแต่ยังไม่เป็นการคุกคามถึงชีวิตหรือมีแนวโน้มที่จะให้ผลไปอีกนาน

  - ทางกาย เช่น บาดแผลตื้นแต่กว้างมาก หรือรุนแรงและถึงขั้นได้ผิวหนัง เขียวช้ำเป็นรอยกว้าง หรือมีรอยปูดแดง ซอกซ้ามาก รอยนูนแดงใหญ่ มีเลือดคั่งเป็นก้อนเล็กๆ
3. ชนิดที่รุนแรงมาก

การกระทำอย่างต่อเนื่อง หรือมีอันตรายต่อร่างกาย หรือจิตใจอย่างรุนแรง

  - ทางกาย เช่น บาดแผลยาวและลึก กระดูกหัก (ตั้งแต่กระดูกหัก ข้อเคลื่อน เลือดออกในสมองชั้นดูรา แผลไฟไหม้และลึกถึงอวัยวะภายใน)
4. ชนิดปางตาย

เป็นอันตรายที่เป็นอยู่ยาวนาน รุนแรงต่อร่างกาย หรือต่อจิตวิทยา ซึ่งเป็นผลให้คุกคามชีวิต

  - ทางกาย เช่น บาดแผลที่เป็นอยู่ยาวนาน ปางตาย หรือเกือบตาย

สาเหตุของการใช้ความรุนแรง⁽⁴¹⁾

การใช้ความรุนแรงเป็นผลปลายทางของปัจจัยหลายประการที่สะสมมานานและมักมีเหตุกระตุ้นในขั้นสุดท้าย ซึ่งมีปัจจัยต่างๆ ได้แก่

ปัจจัยระดับบุคคล

1. ประสบปัญหาวิกฤตแล้วหาทางออกไม่ได้
2. มองการใช้ความรุนแรงเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหา
3. ใช้แอลกอฮอล์และยาเสพติด
4. เคยเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรงมาก่อน
5. เข้าถึงอาวุธได้ง่าย
6. มีความผิดปกติในสมอง และไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง
7. มีภาวะหวาดระแวง
8. มีปัญหาการเรียน

ปัจจัยระดับครอบครัว ครอบครัวให้การเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมได้แก่

1. ปกป้องมากเกินไป เด็กไม่ได้เรียนรู้ที่จะเผชิญความผิดหวังและการแก้ไข้ปัญหา
2. เลี้ยงดูโดยใช้อารมณ์ ใช้ความรุนแรง ทำให้เด็กเคยชินและเรียนรู้ที่จะแก้ไข้ปัญหาด้วยอารมณ์และความรุนแรง
3. ปล่อยปละละเลย ทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่นและรู้สึกว่าตนเอง ไม่มีคุณค่า

ปัจจัยระดับสังคม

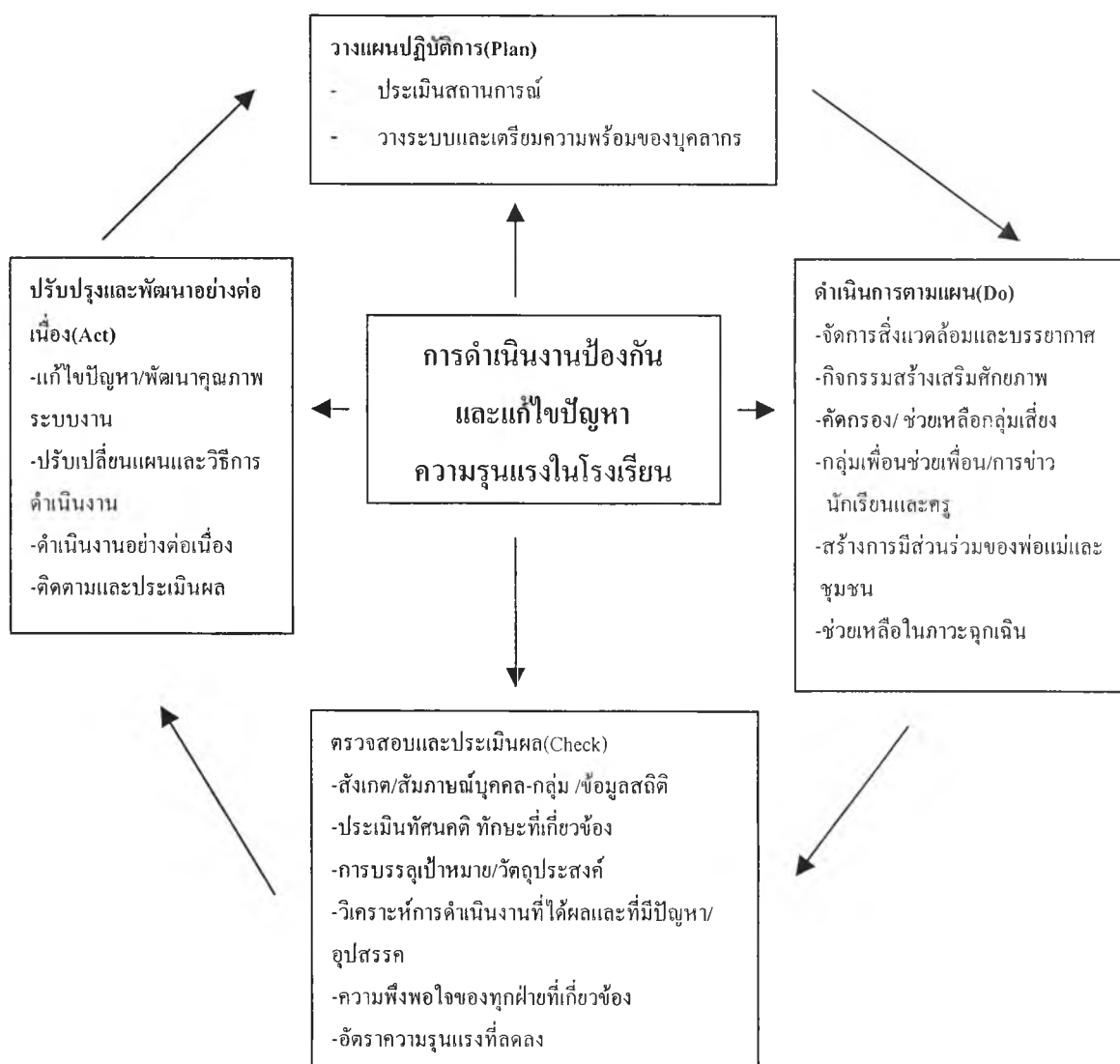
1. สภาพความเป็นอยู่ที่แออัด ดึงเครียด เต็มไปด้วยแหล่งอบายมุข
2. ยากจน ขาดแคลนทางเศรษฐกิจสังคม
3. ค่านิยมที่เอื้อต่อการใช้ความรุนแรง เช่น ให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีในทางที่ผิด
4. สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วิดีโอเกมส์ที่สื่อเรื่องการใช้ความรุนแรง โดยขาดการ

ควบคุม

5. การขาดการควบคุมเรื่องการใช้อาวุธปืนและการซื้อหาอาวุธได้ง่าย

5. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในโรงเรียน⁽⁴¹⁾

การป้องกันปัญหาคความรุนแรงในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของชุมชน ผู้บริหาร ครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองที่ต้องร่วมมือ ร่วมใจ และร่วมปฏิบัติงาน โดยเริ่มตั้งแต่ การวางแผนปฏิบัติงาน (Plan) การดำเนินงานตามแผน(Do) การตรวจสอบประเมินผล(Check) และการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Act) ดังแผนภูมิที่ 2.1

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในโรงเรียน

การวางแผนดำเนินการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน⁽⁴³⁾

กระบวนการวางแผนการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมาจากการระดมความคิดร่วมระหว่างทีมสุขภาพของโรงเรียนและที่ปรึกษาที่มาจากชุมชน

ทีมสุขภาพของโรงเรียนอาจประกอบด้วย คณะผู้บริหาร ครู นักเรียน บุคลากร เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร ฯลฯ

ที่ปรึกษาที่มาจากภายนอก อาจประกอบด้วย ผู้นำชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำศาสนา เจ้าพนักงานปกครองท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกัน หรือนักการศึกษาทางสุขภาพ ผู้แทนสื่อมวลชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านสุขภาพจิต นักกฎหมาย ผู้ปฏิบัติงานด้านกีฬา ผู้แทนจากองค์กรภาคเอกชน

กระบวนการวางแผน

การวิเคราะห์สถานการณ์ของปัญหา ขั้นตอนนี้ช่วยให้เข้าใจถึงจุดแข็ง ปัญหา การรับรู้ผลความต้องการที่มีอยู่ ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนป้องกันความรุนแรงที่สอดคล้องและเหมาะสม การวิเคราะห์สถานการณ์ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน

1. การประเมินความต้องการ เป็นการระดมความคิดของทีมสุขภาพของโรงเรียนและที่ปรึกษาในชุมชน เพื่อกำหนดพฤติกรรมที่จัดว่าเป็นความรุนแรงที่มีในโรงเรียนและต้องการป้องกันแก้ไข

2. การประเมินทรัพยากร เป็นการประเมินศักยภาพของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการป้องกันความรุนแรง โดยพิจารณากิจกรรมป้องกันความรุนแรงที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ในขณะนี้ถึงทรัพยากรที่มีอยู่

3. การรวบรวมข้อมูล ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และทันสมัยทั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงขององค์ความรู้ในเรื่องความรุนแรง มีส่วนช่วยในการจัดโปรแกรมที่ตรงกับปัญหาของความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ได้ดี ประเด็นปัญหาที่ได้จากการทบทวนเอกสารเป็นฐานสำหรับการจัดกิจกรรม ส่วนข้อมูลข่าวสารที่ประเมินจากความต้องการ สามารถใช้เป็นฐานในการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การสำรวจสถานการณ์ความรุนแรง⁽⁴³⁾

คำถามต่อไปนี้จะช่วยในการตัดสินใจเรื่องความจำเป็นในการดำเนินการเรื่องการใช้ความรุนแรง

1. โรงเรียนมีความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด ให้ดูทั้งปัจจัยทางบวกและทางลบ ได้แก่
  - 1.1 อัตราการเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน
  - 1.2 ลักษณะความรุนแรง ได้แก่ ชนิดของความรุนแรง สถานที่ และเวลาที่มักจะเกิดความรุนแรงมีการใช้อาวุธหรือไม่ ถ้ามี เป็นอาวุธชนิดใด มีใครที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ อะไรเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรง หรือมีอะไรที่ป้องกันนักเรียนจากการใช้ความรุนแรงได้
  - 1.3 นักเรียนมีความรู้สึกปลอดภัยในโรงเรียนหรือไม่
  - 1.4 โรงเรียนได้มีมาตรการอะไรหรือไม่ในการลดความรุนแรง มีอะไรบ้างที่ได้เคยทำในเรื่องนี้
  - 1.5 การใช้ความรุนแรงมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และความสามารถในการเรียนของนักเรียนหรือไม่
  - 1.6 ระบบความปลอดภัยในโรงเรียนเป็นอย่างไร บุคคลภายนอกสามารถเข้ามาในโรงเรียนได้ง่ายและสามารถก่อความรุนแรงได้มากน้อยเพียงใด
2. ครู ผู้บริหาร และนักเรียนมีความเข้าใจ (หรือตระหนัก)ในเรื่องความปลอดภัยอย่างไร
3. บรรยากาศแวดล้อมของโรงเรียนเป็นอย่างไร
  - 3.1 นักเรียน เจ้าหน้าที่ และผู้ปกครอง ได้รับการปฏิบัติอย่างให้เกียรติ และมีศักดิ์ศรี ไม่มีการแสดงออกในการแบ่งแยกหรือรังเกียจคนต่างวัฒนธรรมหรือต่างศาสนาหรือไม่ การปฏิบัติต่อเด็กนักเรียนชายและหญิงมีความเท่าเทียมกันหรือไม่
  - 3.2 มีระบบการยกย่องให้รางวัลสำหรับพฤติกรรมดีหรือไม่
  - 3.3 มีการกำกับมาตรฐานพฤติกรรม ที่ยุติธรรมชัดเจนและจริงจังหรือไม่
  - 3.4 โรงเรียนมีมาตรการปฏิบัติเบื้องต้นหรือไม่ในการจัดการกับความรุนแรง
4. นักเรียนมีความปลอดภัยหรือไม่เมื่ออยู่นอกโรงเรียน หรืออยู่ระหว่างเส้นทางมาโรงเรียน
  - 4.1 มีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นกับนักเรียนภายนอกโรงเรียนหรือไม่ เช่น ที่บ้าน หรือในชุมชนมีใครเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์บ้าง ผู้ปกครอง และชุมชนได้มีการดูแลที่จะลดความรุนแรงยับยั้ง หรือป้องกันความรุนแรงหรือไม่
  - 4.2 นักเรียนและเจ้าหน้าที่รู้สึกปลอดภัยในเส้นทางไปกลับจากโรงเรียนหรือไม่
5. อะไรเป็นทรัพยากรที่จะนำไปใช้ในการป้องกันความรุนแรง
  - 5.1 มีทรัพยากรอะไรที่ดูแลเรื่องการพัฒนาสุขภาพกายและจิตใจ (ทรัพยากรเป็นได้ทั้ง

บุคคล วัสดุสิ่งของ หลักสูตรการฝึกอบรมของโรงเรียน บริการด้านสุขภาพ และการประสานงานดูแลระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ)

5.2 มีการฝึกอบรมครูในการป้องกันความรุนแรงหรือไม่ หรือครูให้ความสนใจในการศึกษาด้านการดูแลสุขภาพกายและใจหรือไม่

5.3 มีการศึกษาในการฝึกอบรมครูในหลักสูตรการป้องกันความรุนแรงหรือไม่

5.4 มีอะไรที่เกื้อหนุนให้มีการพัฒนาด้านทักษะชีวิต และการป้องกันความรุนแรง

5.5 พ่อแม่/ผู้ปกครองมีส่วนเป็นอาสาสมัครในการป้องกันความรุนแรงและความปลอดภัยในโรงเรียนหรือไม่

6. มีต้นทุนอะไรด้านการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน ตัวอย่างเช่น มีการส่งเสริมให้นักเรียนและบุคลากร

6.1 สนใจดูแลตนเองและบุคคลอื่น

6.2 มีทักษะการตัดสินใจและการควบคุมตนเอง

6.3 การจัดการและการวางเงื่อนไขต่างๆที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ

6.4 การพัฒนาให้นักเรียนตระหนักในแนวคิดด้านสุขภาพ และการนำไปใช้

7. ตัวอย่างชีวิตที่ช่วยสำรวจสถานการณ์ด้านการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน

7.1 จำนวนการทะเลาะวิวาท การต่อสู้ที่เกิดขึ้นใน 1 เดือน

7.2 ลักษณะการขัดแย้ง การต่อสู้ ช่วงเวลาและสถานที่เกิดเหตุ

7.3 จำนวนและชนิดของการใช้อาวุธและอัตราการถูกตำรวจจับ

7.4 อัตราการขาดเรียน หนีเรียนของนักเรียน

7.5 การใช้สุรา บุหรี่ และสารเสพติด

7.6 ความคิด การรับรู้ของนักเรียนต่อการใช้สุรา บุหรี่ สารเสพติด และการใช้อาวุธ

7.7 การดูแลการใช้เวลาว่างของนักเรียน

7.8 นโยบาย และระเบียบการปฏิบัติของโรงเรียนในการจัดการกับความรุนแรงและความขัดแย้งรวมทั้งวินัยและข้อบังคับของโรงเรียนควรมีความชัดเจนและเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ "ไม่ใช่" วิธีการลงโทษที่ใช้ความรุนแรง

7.9 การให้คำปรึกษาเรื่องการป้องกันความรุนแรงในหลักสูตรของโรงเรียน

7.8 การให้คำปรึกษาเรื่องทักษะชีวิตในหลักสูตรของโรงเรียน

7.9 การมีบริการให้คำปรึกษาบริการดูแลสุขภาพกายและส่งเสริมสุขภาพจิตในโรงเรียน

7.10 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในกิจกรรมของโรงเรียน

8. การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นสามารถรวบรวมได้จากแหล่งต่อไปนี้

8.1 การบันทึกจำนวนนักเรียนที่เรียนสำเร็จ จำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคัน จำนวนนักเรียนที่ขาดเรียน มีปัญหาวินัยและกลุ่มที่มีปัญหาความประพฤติ นักเรียนที่ถูกไล่ออก โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง

8.2 การบันทึกจากคลินิกสุขภาพ ห้องพยาบาล หรือการให้บริการสุขภาพนักเรียน โดยเฉพาะข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุ

8.3 การสำรวจหรือการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ ทักษะ พฤติกรรมของนักเรียน

8.4 การประเมินทักษะและทักษะต่อกรณีความรุนแรงของครู นักเรียนและเจ้าหน้าที่
อื่นๆ

8.5 การสำรวจหรือสัมภาษณ์เพื่อประเมินปัญหาและความเกี่ยวข้องกับความรุนแรง

8.6 การประเมินจากการอภิปรายและกิจกรรมกลุ่มที่นักเรียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรง เช่น ข้อมูลด้านสถานที่ที่มักเกิดความรุนแรง และวิธีจัดการกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั้งที่โรงเรียนและนอกโรงเรียน

8.7 การสังเกตในชั้นเรียน

8.8 การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน เยาวชน พ่อแม่ ผู้ให้การปรึกษา แพทย์พยาบาล ผู้นำศาสนา และตัวแทนครู หรือผู้ปกครอง

8.9 การสังเกตการณ์สิ่งแวดล้อมและชุมชน

8.10 ข้อมูลจากรายงานของตำรวจ ศาล หรือระบบคดี

8.11 ข้อมูลจากคลินิกและโรงพยาบาล

การกำหนดจุดมุ่งหมาย

โรงเรียนต้องจัดระดมความคิดทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน ป้องกันความรุนแรง ตัวอย่าง จุดมุ่งหมาย อาทิ

1. จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในการเรียนรู้แก่นักเรียนและสถานที่ทำงานที่ปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงาน

2. ลดการกีดกันกรองของการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนให้น้อยลง

3. เสริมสร้างทักษะการป้องกัน การใช้ความรุนแรง

4. เสริมพลังเยาวชนให้เป็นผู้ดำเนินการป้องกันการใช้ความรุนแรง

การกำหนดวัตถุประสงค์

การกำหนดวัตถุประสงค์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว วัตถุประสงค์ยิ่งชัดเจนและเฉพาะเจาะจงมากเท่าใด ยิ่งทำให้การกำหนดกิจกรรมง่ายมากขึ้นเท่านั้น ตัวอย่างวัตถุประสงค์ อาทิ

1. เพื่อลดปริมาณการขาดเรียน เนื่องด้วยความกลัวระหว่างการเดินทางไปกลับจากโรงเรียน
2. เพื่อปรับเปลี่ยนนโยบายและกระบวนการเพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน

กิจกรรมดำเนินงาน

กิจกรรมและหลักสูตรการพัฒนาที่กำหนด ควรสนองตอบต่อวัตถุประสงค์กิจกรรมที่ดำเนินการจะเป็นในลักษณะของการจัดการวางรากฐาน การสร้างเสริมสิ่งต่างๆ อาทิ

1. การจัดให้มีหลักสูตรการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. การเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้เคยตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงมาพูดให้นักเรียนฟัง ให้มีความรู้ความเข้าใจและมีวิธีการป้องกันความรุนแรง
3. วางระเบียบปฏิบัติเพื่อป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน

การเริ่มทำกิจกรรมที่สำคัญแม้เพียงสองหรือสามกิจกรรมจะให้ผลที่แตกต่าง ใดๆ ก็ดี ความรุนแรงมิใช่สิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย

การออกแบบการประเมินและการควบคุมกำกับ

แผนการประเมินและกลไกในการควบคุมกำกับจะช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียนกำหนดเป็นไปตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้การประเมินมีทั้งก่อนระหว่างและหลังการดำเนินการ

การป้องกันการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน⁽⁴³⁾

การให้การศึกษาในโรงเรียนนั้น นักเรียนควรได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงและผลกระทบที่ตามมา รวมถึงค่านิยม ทักษะคิด และทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็นในการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งโดยใช้วิธีสันติ ไม่ใช้ความรุนแรง การป้องกันการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน นักเรียนควรจะผสมผสานอยู่ในหลักสูตรแกนของโรงเรียน เช่น วิชาสังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ โดย ข้อมูล/เนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันการใช้ความรุนแรงต้องเข้มข้นและสอดคล้องกับประเด็นปัญหา

ครูควรช่วยให้เด็กเกิดความตระหนักในเรื่องต่อไปนี้

1. รูปแบบต่างๆของการใช้ความรุนแรง เช่น การขัดแย้งในตัวเอง ความรุนแรงในครอบครัว การทารุณกรรมทางเพศ ฯลฯ
2. บริบทที่แตกต่างกันของการใช้ความรุนแรงในแต่ละสถานที่ เช่น ที่บ้าน ที่โรงเรียน ในชุมชน ระหว่างกลุ่มเพื่อน
3. ผลที่ตามมาของการใช้ความรุนแรง
4. การป้องกันการใช้ความรุนแรง
5. ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง เช่น เจื่อนใจทางจิตวิทยา การใช้แอลกอฮอล์หรือสารที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ ฯลฯ
6. สื่อและบรรทัดฐานของสังคมที่เสริมให้เกิดการใช้ความรุนแรง เช่น การเผยแพร่รูปแบบการใช้ความรุนแรงผ่านสื่อต่างๆ
7. ปัจจัยที่ช่วยป้องกันเยาวชนจากการใช้ความรุนแรง เช่น ความสามารถในการทำนายสถานการณ์ การมีทักษะชีวิตและทักษะการต่อรอง
8. บทบาทของการเป็นพลเมือง ความเสมอภาคทางเพศ ความหมายของสิทธิมนุษยชนในกระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ช่วยทำให้เด็กพัฒนาทักษะทางความคิด มีเหตุผลในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ท้าทายหรือเป็นอันตราย

อีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดการใช้ความรุนแรงก็คือ การสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีคิดของบุคคลเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นในบทบาทของผู้กระทำรุนแรงเหยื่อหรือผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องแต่อยู่ในสถานการณ์ ทั้งนี้เพราะมีนิสัยการคิดบางอย่างที่เป็นสาเหตุทำให้เด็กบางคนแสดงออกอย่างก้าวร้าวและผลักดันให้เด็กเหล่านั้นเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ใช้ความรุนแรง

อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ก็ยังไม่เพียงพอ เด็กจำเป็นต้องมีโอกาสที่จะฝึกฝนปฏิบัติทักษะการใช้ชีวิต ถึงแม้จะไม่สามารถพัฒนาในสถานการณ์การป้องกันการใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะการฝึกทักษะชีวิตก็ยังเป็นส่วนสำคัญของความสำเร็จในการแก้ปัญหา ทั้งนี้เพราะการสอนทักษะชีวิตจะช่วยทำให้เด็กมีทักษะการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติ การเลี่ยงจากสถานการณ์ที่เป็นอันตราย การจัดการกับความเครียด การเผชิญกับความตาย การลดอคติ การวิเคราะห์สื่อและการอดทนต่อแรงกดดันจากเพื่อนและผู้ใหญ่

การสอนทักษะชีวิต

เป็นการสอนความสามารถทางสังคมที่วัยรุ่นจำเป็นต้องมีเพื่อบรรลุผลสำเร็จในการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่ท้าทายต่างๆ ทักษะที่กล่าวนี้ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การคิดวิเคราะห์ การกล้าแสดงออก การอดทนต่อแรงกดดัน การประเมินตนเอง การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การปรับตัวทางสังคมและตระหนักรู้ตนเอง ซึ่งคุณเจสำคัญในการสอนทักษะชีวิตคือ

1. ทักษะชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมความสามารถทางสังคมจิตใจ
2. การฝึกปฏิบัติในการสอนทักษะชีวิตเป็นการฝึกในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและเป็นคุณเจในการป้องกันที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหา
3. ทักษะชีวิตเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ ใช้วิธีการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เช่น การใช้บทบาทสมมติ และการฝึกปฏิบัติ
4. กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และการให้แรงเสริมทักษะที่เรียนรู้
5. เปิดโอกาสให้มีการประยุกต์ใช้ทักษะในโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

การแก้ไขความขัดแย้ง เป็นการช่วยให้เยาวชนเข้าใจถึงความขัดแย้ง และพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การเห็นอกเห็นใจ การจัดการกับความโกรธ การแก้ปัญหา การควบคุมอารมณ์ หุนหันพลันแล่น และการอดทนต่อแรงกดดันจากเพื่อน การแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์ขัดแย้งและการวิเคราะห์ปฏิกิริยาโต้ตอบเป็นวิธีการสอนที่สำคัญ เพราะจะช่วยให้นักเรียนกำหนดปัญหาได้อย่างชัดเจนพร้อมทั้งวิธีการแก้ปัญหา ผลที่ตามมาจากการเลือกแสดงพฤติกรรมต่างๆ การเรียนรู้การควบคุมตนเอง และการสร้างมิตรภาพซึ่งมักพบการสอนเรื่องนี้บ่อยในวิชาสังคมศาสตร์ และสุขศึกษา

การไกล่เกลี่ย/ประนีประนอม เป็นการสอนทักษะในการช่วยเหลือบุคคลที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน หรือขัดแย้งกัน ผู้ไกล่เกลี่ยจะได้รับการสอนให้เป็นผู้ฟังที่ดี และมีทักษะในการสงบผู้โต้แย้งและช่วยให้ทั้งสองฝ่ายมีการแก้ปัญหาาร่วมกัน

การสอนเกี่ยวกับกฎหมายและการป้องกันอาชญากรรม เป็นการสอนเพื่อลดโอกาสของการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม โดยการเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ รูปแบบของอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นได้ในโรงเรียนและชุมชน และการพัฒนาเครื่องมือวัดความปลอดภัยที่เหมาะสมซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน การเพิ่มความตระหนักรู้ในระบบกฎหมาย ระบบยุติธรรม และระบบพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

ทักษะการตัดสินใจ เป็นการช่วยให้นักเรียนปรับตัวกับสถานการณ์ที่ท้าทาย เช่น การจัด การกับแรงกดดันจากเพื่อน ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการแก้ไขปัญหา การคิดวิเคราะห์ การสร้าง สัมพันธ์กับเพื่อน การดูแลตนเองจากการถูกปฏิเสธหรือการสูญเสีย การจัดการกับภาวะวิกฤติหรือ ความเครียด การจัดการกับอารมณ์ การพัฒนาทัศนคติทางบวก การตั้งเป้าหมายและการบรรลุ เป้าหมาย

การลดความก้าวร้าว/การสอนเรื่องการจัดการกับอารมณ์ เป็นการนำเสนอว่าความโกรธ เป็นธรรมชาติของอารมณ์มนุษย์ แสดงให้เห็นถึงวิถีที่ปกติและไม่ปกติในการแสดงความโกรธ โดย เน้นที่การใช้ความรุนแรงและผลกระทบที่ตามมา และนำเสนอทักษะการแสดงความโกรธใน ทิศทางที่เหมาะสม

การให้การศึกษาเรื่องความสงบ/สันติภาพ เน้นการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ทักษะ การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา

การลดอคติ/การตระหนักในวัฒนธรรม หลักสูตรต้องบรรจุเนื้อหาที่เกี่ยวกับอคติที่ส่ง ผลต่อการใช้ความรุนแรง โดยอาจตรวจสอบจากสถานการณ์ในประวัติศาสตร์ในเรื่องความแตกต่าง ของ เชื้อชาติ และกลุ่มสังคม

หลักการที่สำคัญที่สุดในการสอนทักษะชีวิตก็คือ จำเป็นต้องสอนนักเรียนก่อนการ เผชิญสถานการณ์การใช้ความรุนแรง ไม่ใช่สอนหลังจากเกิดเหตุการณ์แล้ว การป้องกันการ ใช้ความ รุนแรงต้องสอนให้นักเรียนแต่ละคนมีการพัฒนาโครงสร้างทักษะเฉพาะที่เหมาะสมและมีการผสม ผสานความรู้ในหลักสูตรตั้งแต่ชั้นวัยก่อนเรียนจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีการสอนทักษะชีวิต

การบรรยายเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักเรียน แต่ยังมีวิธีการ สอนแบบอื่นที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่าในการเสริมสร้างความเชื่อ และการสร้างทักษะ การปฏิบัติ วิธี ที่ไม่เป็นทางการ การสอนรายบุคคล และวิธีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ควรใช้วิธีสอนซึ่งใช้การ กระทำเป็นฐาน และกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกระทำมากที่สุด วิธีการนี้จะทำให้นักเรียน เป็นเจ้าของการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดจากสิ่งทีพวกเขาได้เรียนรู้และได้ลงมือทำ

ตัวอย่างวิธีที่ใช้ในการสอน

1. บทบาทสมมติ และการฝึกซ้อมเกี่ยวกับทักษะชีวิตซึ่งรวมถึง ทักษะปฏิเสธ การเจรจาต่อรอง และการแก้ไขความขัดแย้ง
  2. การอภิปรายกลุ่มทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงในโรงเรียนหรือชุมชน อะไรที่เป็นสาเหตุ และแนวทางการป้องกัน
  3. การอภิปรายกรณีศึกษา หรือเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาการใช้ความรุนแรง
  4. การทำกิจกรรม โดยแกนนำเยาวชนหรือการเป็นนักพูดในชุมชน
  5. การวิเคราะห์รายการโทรทัศน์และสื่อพิมพ์ ทั้งในข่าวสารด้านบวกและด้านลบเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง การแก้ไขความขัดแย้งและบทบาททางเพศ
  6. กล้องแสดงความคิดเห็นเพื่อรวบรวมประเด็นคำถามและความคิดเห็นของวัยรุ่น
  7. เกม
  8. การระดมความคิด
- นอกจากนี้กิจกรรมด้านศิลปะก็เป็นทางเลือกหนึ่งของการแสดงความรุนแรง รวมทั้งดนตรี เพลง การวาดภาพ การระบายสี งานศิลปะการประดิษฐ์ หุ่นกระบอก ฯลฯ

การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียน⁽⁴³⁾

สามารถทำได้ 2 ลักษณะ

1. การอบรมก่อนการทำงาน (Pre-service training)

วิธีการเตรียมครูที่ดีในการป้องกันความรุนแรง คือ บรรจุเนื้อหาและการฝึกไว้ในหลักสูตรของสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย โดยจัดให้มีช่วงเวลาและเนื้อหาเฉพาะเกี่ยวกับเทคนิคการป้องกันความรุนแรงให้ผู้เรียนทางด้านการศึกษา เป็นการเตรียมความพร้อมของครูก่อนจบออกไปทำงาน

2. การอบรมขณะทำงาน (In-service training)

เป็นการช่วยให้ครูได้เรียนรู้ได้รับแรงจูงใจและสนับสนุนให้ช่วยกันป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมโดยจัดเป็นทีม เพื่อจะได้เกิดความยั่งยืน ในการนำไปใช้ให้ครอบคลุมทุกชั้นเรียนทั้งโรงเรียน ครูส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในองค์ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรง นอกจากนี้ทัศนคติของครูต่อวัฒนธรรม ความเชื่อและการปฏิบัติต่อกันในสังคมก็อาจจะเป็นสิ่งที่ช่วย ป้องกันหรือกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงได้ นอกจากนี้บุคลากรในโรงเรียนทุกคนจำเป็นต้องพัฒนาทักษะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งในห้องเรียนและในชุมชน

เพื่อให้การอบรมมีคุณภาพ ควรจัดเวลาให้เพียงพอต่อการเรียนรู้และการฝึกควรมีการเสริมแรงเป็นระยะๆ ตลอดจนจัดให้ผู้เข้าอบรมได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน

หลักการอบรมครูและบุคลากรเพื่อป้องกันความรุนแรง⁽⁴³⁾

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ และลักษณะความรุนแรงที่เกิดขึ้นในห้องเรียน
2. พัฒนาทักษะการลดความขัดแย้ง/ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม/การจัดการในห้องเรียน
3. รูปแบบการอบรมใช้การสาธิต ฝึกปฏิบัติ ให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา แนะนำ
4. จัดการอบรมที่เน้นความรู้และทักษะให้ครอบคลุมความรุนแรงทุกรูปแบบและทุกกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับความรุนแรง คือผู้ถูกระทำ (เหยื่อ) ผู้กระทำและผู้มองดู
5. สนับสนุนและมอบอำนาจให้ครูในการจัดแนวทางการดำเนินงานในชั้นเรียนและโรงเรียนของตนเอง
6. สาธิตการบูรณาการความรู้และทักษะการป้องกันความรุนแรงในการสอนวิชาต่างๆ เช่น สังคม ภาษา และวิชาหลักอื่นๆ
7. ฝึกให้ครูสามารถค้นหาและประเมินเด็กที่มีที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาความรุนแรง เช่น เคยถูกล่วงละเมิด หรือมีภาวะเครียดหลังภาวะวิกฤติ
8. สร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานด้านการช่วยเหลือเด็กถูกล่วงละเมิด/เห็นการใช้ความรุนแรง/เด็กที่มีแนวโน้มจะใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น

สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียน⁽⁴³⁾

สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และมีความปลอดภัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียนและบุคลากรการศึกษา หลายครั้งที่สิ่งแวดล้อมไม่ดีส่งผลเสียต่อร่างกายและอารมณ์ การป้องกันมิให้มีการแบ่งแยก การทำร้ายและความรุนแรงจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก

สิ่งแวดล้อมทั่วไป

การแบ่งแยก การรบกวน/ทำร้าย รวมทั้งความรุนแรง กระทำทารุณ ต่างก็เป็นปัญหาสำหรับนักเรียนในการมาเรียนอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนควรมีนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับกรณีความรุนแรงไม่ว่าจะเกิดจากนักเรียนและครูก็ตาม เป็นสิ่งที่จะต้องมีการทำตามกฎระเบียบไม่ได้ขึ้นอยู่กับกลองโฆหรือการควบคุมเท่านั้น แต่ยังรวมกิจกรรมเสริมแรงด้านบวก การให้รางวัล การสื่อสารที่ชัดเจนของผู้ใหญ่และเด็ก ควรมีการเปิดโอกาสให้เด็กได้แก้ตัว เพราะการกลองโฆการแยกเด็กออกมาเข้าโปรแกรมพิเศษอาจไม่ได้ผลลัพธ์ที่ดี

สิ่งแวดล้อมทางกาย

โรงเรียนควรมีการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น

- การล้างสี สิ่งสกปรก
- การเปิดไฟ/แสงสว่าง
- ปิดโปสเตอร์ที่ต่อต้านความรุนแรง

ความปลอดภัย

- แผนความปลอดภัยซึ่งร่วมทำกับผู้ปกครอง
- ทางเดินไปกลับที่ปลอดภัย
- มีบัตรประจำตัวเด็ก
- โทรศัพท์ในห้องเรียนในยามจำเป็น
- การตรวจระวังอาวุธปืน

การมีส่วนร่วมของนักเรียน/เยาวชน⁽⁴³⁾

การมีส่วนร่วมของนักเรียนหรือเยาวชน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการป้องกันปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน เนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่เสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of ownership) ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินการป้องกันมีความยั่งยืนต่อไป

นักเรียนหรือเยาวชน ควรมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มวางแผนการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาและวางแผนดำเนินการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเยาวชนได้ถูกต้อง ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของนักเรียนหรือเยาวชน จะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนหรือการเห็นความสำคัญ ของคณะครูหรือผู้บริหารในโรงเรียน

บทบาทของนักเรียนหรือเยาวชนในการมีส่วนร่วม

1. ผู้ให้การปรึกษา (Peer Counsellors)
2. ผู้ให้ความรู้ (Peer Educators) เพื่อรณรงค์ให้เกิดความตระหนักในสังคม
3. สื่อกลางในการเปลี่ยนแปลง (Peer Mediation) ทั้งในสังคมหรือครอบครัว เช่น จัดกิจกรรมเดือนแห่งการป้องกันความรุนแรง
4. กลุ่มให้ความช่วยเหลือกันเอง เช่น จัดตั้งกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อดูแลพฤติกรรมและความรุนแรงใน โรงเรียน

บทบาทพ่อแม่ ชุมชนและการสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาความรุนแรง ในโรงเรียน⁽⁴³⁾

แนวทางการดำเนินงาน

1. จัดโซนพื้นที่ตามแหล่งที่ตั้งของโรงเรียน
2. สร้างแรงจูงใจคนในชุมชน ครอบครัวเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัคร
3. ระดมความคิดเห็นเพื่อจัดกิจกรรมในชุมชนสำหรับเด็กและเยาวชน
4. ระดมทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
5. สนับสนุนและเผยแพร่องค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน
6. ดำเนินการและปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานตามสถานการณ์เพื่อให้เกิด

ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสร้างความยั่งยืนในการดำเนินงาน

กลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม ควรเป็นกลุ่มที่ได้รับการจูงใจให้มาเป็นอาสาสมัครเพื่อ ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัญหาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ร่วมกันกำหนดโครงการวางแผนและเป้าหมาย มีการดำเนินการ และสนับสนุนด้านงบประมาณ

อาสาสมัครควรประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่หลากหลาย ซึ่งอาศัยอยู่ใน โซนพื้นที่ที่ตั้งของโรงเรียน และครอบครัวที่มีบุตรหลานศึกษาอยู่ในโรงเรียนในพื้นที่นั้น เช่น

- กลุ่มครูอาจารย์
- กลุ่มผู้ปกครอง
- กลุ่มศิษย์เก่า
- กลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจ สมาคม/องค์กรเอกชนต่างๆ
- กลุ่มสื่อมวลชน
- กลุ่มองค์การบริหารระดับท้องถิ่น
- กลุ่มเยาวชนและวัยรุ่นทั้งในและนอกระบบ

โครงการ/กิจกรรมที่จัดควรมีหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และเป็นโครงการ/กิจกรรมที่เกิดจากการระดมความคิดของกลุ่มอาสาสมัคร ตัวอย่างเช่น

1. การจัดกิจกรรมหลังเลิกเรียนและในวันหยุด อาจจัดตั้งศูนย์เยาวชนที่มีระบบความปลอดภัยที่ดี มีอาสาสมัครคอยดูแล ให้คำแนะนำกับเด็กที่มาร่วมกิจกรรม ซึ่งอาจมีการจัดห้องและอุปกรณ์สำหรับเด็กที่สนใจดนตรี ศิลปะต่างๆ กีฬา คอมพิวเตอร์ การจัดกลุ่มติวเรื่องการเรียน การจัดกลุ่มอภิปรายเรื่องที่สนใจ กิจกรรมฝึกอาชีพ ฯลฯ
2. มีกลุ่มอาสาสมัครดูแลเรื่องการเดินทางของนักเรียนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความปลอดภัย และป้องกันพฤติกรรมนอกถิ่นอกทาง

3. มีการบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน เช่นกลุ่มพ่อค้า นักธุรกิจ สมาคมต่างๆ อาจมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านการเงิน หรือระดมทุนเพื่อการสนับสนุนการดำเนินงาน
4. มีการจัดกิจกรรมเฉพาะเรื่องเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนเฉพาะกลุ่ม เช่น เด็กขาดวินัย มีบุคลิกแบบต่อต้าน อาจจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่บีบบังคับหรือตีกรอบ กดดันเกินไป
5. สื่อมวลชนและคนในท้องถิ่นมีส่วนช่วยสนับสนุนด้วยการนำเสนอตัวแบบที่ดีและเหมาะสม ช่วยกันประชาสัมพันธ์กิจกรรมของพื้นที่ เป็นตัวกลางเชื่อมให้เด็กและเยาวชนได้แสดง ออกถึงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่
6. มีกลุ่มผู้ปกครองอาสาที่ช่วยดูแลเด็กและกลุ่มเพื่อน มีการเวียนกันจัดกิจกรรมให้เด็กที่บ้านเด็กวัยรุ่นที่มีปัญหาครอบครัวมักจะไม่อยากกลับบ้านจึงควรมีสถานที่ที่ปลอดภัยและผู้ใหญ่ที่อบอุ่น เข้าใจคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำ

บริการสุขภาพในโรงเรียน(School Health Service) ⁽⁴³⁾

เด็กที่เป็นเหยื่อของความรุนแรงหรือเด็กที่แสดงความก้าวร้าว หรือมีพฤติกรรมก่อความ ที่โรงเรียน จำเป็นต้องได้รับการประทับประคองและให้การช่วยเหลือ สิ่งสำคัญคือต้องค้นหาเด็ก ให้ได้รับบริการการประเมิน และติดตามการช่วยเหลือ

ดังนั้นบริการที่โรงเรียนควรจะต้องดำเนินการมีดังนี้

1. ควรพัฒนาให้ทุกโรงเรียนเป็น โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
2. มีการคัดกรองเด็กที่มีแนวโน้ม แสดงพฤติกรรมความรุนแรงและเด็กที่อาจเป็นเหยื่อ
3. มีระบบการดูแลช่วยเหลือเบื้องต้นในโรงเรียน โดยบุคลากรของโรงเรียน เช่น ครู เพื่อน หรืออาสาสมัครต่างๆ เป็นต้น
4. มีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และหน่วยงานอื่นในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมป้องกันบำบัดรักษาในชุมชน

การคัดกรอง/การวินิจฉัย/การรักษา(Screening/Diagnosis/Treatment) ⁽⁴³⁾⁽⁴⁴⁾

การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ
2. กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาตามแต่กรณี

3. กลุ่มช่วยเหลือ คือนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มช่วยเหลือ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาตามแต่กรณี การจัดกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการ แก้ไขปัญหา

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษา และยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของ พฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มช่วยเหลือ

การคัดกรองพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสามารถพิจารณาจากลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา 5 ประการ ดังนี้

1. พฤติกรรม การแสดงออก ต่างจากมาตรฐานของคนทั่วไป
2. ประพฤติ ปฏิบัติไม่เหมาะสมกับวัย เวลาและสถานการณ์
3. เกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับผู้อื่น
4. มีผลต่อการดำเนินชีวิต การเรียน การปรับตัวในสังคม
5. ความถี่ ความรุนแรงและระยะเวลาที่เป็น

เด็กที่แสดงออกทางพฤติกรรมและมีปัญหาการเรียนเป็นเด็กที่มีความเสี่ยงสูงที่จะเกี่ยวข้องกับความรุนแรง ควรได้รับการคัดกรองเกี่ยวกับการเป็นเหยื่อ และการแสดงออกของความรุนแรง เด็กที่อยู่ในภาวะการประท้วง การต่อสู้และความอดอยาก ควรเสนอแนะให้ผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพ โรงเรียนซักประวัติความรุนแรงในครอบครัวเพื่อให้การรักษาทางการแพทย์กับเด็กด้วย

การให้คำปรึกษา(Counseling) ทำให้เด็กและวัยรุ่นมีโอกาสได้พูดคุยถึงความรุนแรงในการดำเนินชีวิต เป็นวิธีการที่ดีในการป้องกัน การหยุดยั้งและการหลีกเลี่ยงความรุนแรง การให้คำปรึกษาแบบรายบุคคลและแบบกลุ่มหรือกลุ่มประคับประคองระหว่างเพื่อนด้วยกัน ทำให้เด็กสามารถพูดคุยถึงชีวิต ความเศร้าโศก เสียใจ ความปลอดภัย ความกลัว และความรู้สึกต่างๆ รวมทั้งอาสาสมัครเพื่อน(Volunteer “Special friends”) จะช่วยปรับทุกข์สำหรับเด็กที่มีปัญหา

ดังนั้น ทุกโรงเรียนควรวางแผนบริการฉุกเฉินและวิกฤติไม่ควรรอให้เกิดเหตุการณ์ หรือการแสดงความรุนแรงก่อน พยายามหารูปแบบ การประสานงานในภาวะวิกฤต และให้มั่นใจอย่างน้อยมีบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานผ่านการอบรมด้านปฐมพยาบาลเบื้องต้น (First Aid and Cardio-Pulmonary Resuscitation) มีการซ้อมแผนการฉุกเฉินอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินโรงเรียนสามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว

การจะส่งเด็กที่ได้รับเหตุการณ์ความรุนแรงกลับไปโรงเรียนอื่น ควรมีการประสานงานระหว่างบุคลากรทางสุขภาพจิต ครอบครัว และโรงเรียน บุคลากรทางสุขภาพจิตสามารถประเมินเมื่อเด็กกลับไปเรียน และแนะนำครูในการประเมิน และติดตามความก้าวหน้าของการบำบัดเด็ก

สรุป

1. การคัดกรองเด็กโดยคำนึงถึงประเด็นคือ เด็กที่แสดงออกทางพฤติกรรม เด็กที่มีปัญหาการเรียน เด็กที่อยู่ในภาวะสงคราม การประท้วง การต่อสู้ และความอดอยาก
2. โรงเรียนควรมีการวางแผนบริการฉุกเฉินหรือวิกฤติ เพื่อช่วยเหลือเบื้องต้น เช่นการอบรมบุคลากรของโรงเรียนในเรื่องการปฐมพยาบาล
3. โรงเรียนควรมีการซ้อมแผนการช่วยเหลือฉุกเฉินหรือวิกฤติอย่างสม่ำเสมอ เมื่อเกิดเหตุรุนแรง สามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว
4. ในกรณีที่สามารถประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางได้ โรงเรียนต้องมีระบบการส่งต่อในการให้เด็กได้รับการบำบัดกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
5. โรงเรียนต้องจัดระบบบริการช่วยเหลือขึ้น ภายในโรงเรียนโดยการอบรมบุคลากรของโรงเรียนในการดูแลสุขภาพกายและจิตใจ เพื่อช่วยเด็กที่มีพฤติกรรมรุนแรงและเด็กที่เป็นเหยื่อโดยกิจกรรมต่อไปนี้
  - 5.1 การทำกลุ่มกับเด็กให้ได้ระบายความทุกข์ ความไม่สบายใจ โดยการพูดคุย การเขียน หรือการเล่นละคร เป็นต้น
  - 5.2 ศิลปะบำบัดและการเล่น จะทำให้เด็กได้แสดงออกและทราบปัญหาของเด็ก
  - 5.3 การมีอาสาสมัครเพื่อนช่วยเพื่อน
6. มีระบบการติดตามประเมินผลโดยก่อนส่งเด็กกลับไปโรงเรียนควรมีการประสานงานกับบุคลากรทางสุขภาพจิต ครอบครัวและโรงเรียนเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการบำบัด

การส่งต่อ (Referral)

ในการส่งต่อเด็กเพื่อรับบริการจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน ควรดำเนินการคือ

1. มีระบบการส่งต่อ เพื่อการวินิจฉัย บริการรักษาอย่างเป็นทางการ
2. ควรประสานกับบริการสุขภาพอื่นๆ ในชุมชน เช่น คลินิกบริการสุขภาพ นักสังคมสงเคราะห์ บริการสุขภาพจิต บริการทางกฎหมาย
3. มีการติดตามการส่งต่อ เพื่อให้มั่นใจว่า นักเรียนและครอบครัวสามารถประสานและได้ประโยชน์จากบริการสุขภาพอื่นๆ
4. ผู้ให้การช่วยเหลือ ควรสรุปกิจกรรมและบริการที่ได้รับเพื่อเป็นข้อมูลในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในชุมชนต่อไป

การประเมินผล⁽⁴³⁾

การประเมินผลต้องตอบคำถามต่อไปนี้

1. รูปแบบที่ใช้เหมาะกับบุคคล เวลา และสถานที่ เช่น เด็กและวัยรุ่น ครอบครัว ครู ผู้ให้ การปรึกษา สมาชิกในชุมชน
2. มีการนำเอารูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในห้องเรียน ครอบครัว ชุมชน หรือสื่อมวลชน หรือไม่
3. บุคคลต่างๆเหล่านั้นได้บรรลุสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่
4. รูปแบบใดที่ได้ผลมากที่สุด กับใคร ภายใต้สถานการณ์ใด
5. มีองค์ประกอบใดที่ได้ผลมากที่สุด กับใคร ภายใต้สถานการณ์ใด
6. มีองค์ประกอบใดที่ไม่ได้ผล อะไรที่มีความผิดพลาด
7. อะไรที่ควรปรับปรุง
8. ในอนาคตมีที่ไหนที่เราควรสนใจ

รูปแบบการประเมินผล

1. Formative Evaluation

มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยออกแบบและปรับปรุง โปรแกรม เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูล เพื่อวางแผนและตัดสินใจกระบวนการนำไปใช้ วิธีการเช่น การสังเกต การสัมภาษณ์บุคคลและกลุ่ม การทำ focus group เพื่อรวบรวมข้อมูลจากเด็ก ครู หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุง รูปแบบการป้องกันความรุนแรง

2. Process Evaluation

กระบวนการประเมินผล ควรประเมินระหว่างดำเนินกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่าสถาน บริการใดที่ได้นำรูปแบบไปใช้ นำไปใช้กับใครและเมื่อใด ทำให้ประเมินได้ถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เอกสารประกอบการวางแผนพัฒนาและขั้นตอนการนำไปใช้ จะช่วยให้คนอื่นนำรูปแบบ การพัฒนาไปใช้ได้ เช่น กิจกรรมและการบริการที่ครูและนักเรียนให้ข้อคิดเห็น การบันทึกของ โรงเรียนและการสัมภาษณ์ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ครอบครัว และผู้นำชุมชนถึงรูปแบบที่ได้นำไปใช้

3. Outcome Evaluation

เป็นการประเมินผลลัพท์ว่าเกิดความแตกต่างอย่างไร ตั้งแต่ก่อนการนำไปใช้จนถึงหลังการ นำรูปแบบการพัฒนาไปใช้ และแสดงให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงเป็นผลจากรูปแบบการนำไปใช้ ไม่ใช่จากปัจจัยอื่น

การประเมินผลลัพธ์ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ คำถามที่ใช้ในการหาความต้องการควรง่ายต่อการเก็บข้อมูลอีกครั้ง เนื่องจากการประเมินในเรื่องเวลา บุคลากรหรืองบประมาณ มักจะไม่ค่อยได้ทำ ซึ่งอาจจะแก้ไขได้ด้วยการควบคุมที่กระบวนการมากกว่าการประเมินที่ผลลัพธ์ บ่อยครั้งที่การประเมินมักจะสนใจผลกระทบต่อเยาวชน โดยไม่มีความเข้าใจอย่างแท้จริง หรือดูว่าโปรแกรมนำไปใช้ได้ผลดีแค่ไหน การป้องกันความรุนแรงและส่งเสริมความสงบต้องพัฒนารูปแบบ ตัวอย่างหรือกรณีศึกษา เพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวในเรื่องการลดความรุนแรง

มาตรการป้องกันการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน

พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงมีสาเหตุที่หลากหลายทั้งปัจจัยทางสังคม พฤติกรรมส่วนบุคคลและกลุ่มเพื่อนฝูง รวมทั้งสิ่งแวดล้อม การป้องกันที่มีประสิทธิผลสูงสุด ควรดำเนินการอย่างรอบด้าน อย่างไรก็ตาม โรงเรียนพึงพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหา

เชษฐา ฐานะจาโร(อ้างถึงใน เฉลย คงปริพันธ์,2544)⁽⁴⁵⁾ ได้เสนอแนวทางแก้ไขไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการจะต้องมีหน่วยข่าวกรองที่รวดเร็วแม่นยำ โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนจะต้องเป็นหน่วยข่าวกรองได้เป็นอย่างดี เมื่อเกิดเรื่องจุดใดจุดหนึ่งจะต้องรีบเข้าไประงับเหตุทันที อย่าปล่อยให้ป็นน้ำผึ้งหยดเดียวแพร่กระจายไปไกลและถ้ามีความจำเป็นต้องแยกผู้นำนักเรียนที่ก่อการทะเลาะวิวาทที่ต้องทำและให้การดูแลเอาใจใส่ความประพฤติเป็นพิเศษ

สำออง พ่วงบุตร (อ้างถึงใน เฉลย คงปริพันธ์ ,2544)⁽⁴⁵⁾ กล่าวว่า ในเรื่องเกี่ยวกับการวางนโยบายและแผนในการป้องกันแก้ไขนักเรียนก่อการทะเลาะวิวาทจะต้องศึกษาสาเหตุที่แท้จริงก่อนที่จะทำการแก้ไขและป้องกัน จากนั้นจึงขอความร่วมมือจากครูอาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีการลงโทษนักเรียนอย่างจริงจังและเด็ดขาด ไม่ควรปล่อยให้เด็กนักเรียนมีเวลาว่างมากเกินไป อบรมให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่อง กฎระเบียบที่พึงปฏิบัติ ควรมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และจัดกิจกรรมระหว่างสถาบันเพื่อส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรี เช่นการจัดค่ายพักแรม การสัมมนา การแข่งขันกีฬา นอกจากนี้ควรมีการติดตามผล และมีสารวัตรนักเรียนในสถานศึกษาโดยใช้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติของแต่ละสถานศึกษา

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข⁽⁴¹⁾ เสนอมาตรการในการป้องกันการใช้ความรุนแรงไว้ 5 มาตรการดังนี้

มาตรการที่ 1 การพัฒนาศักยภาพและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ผสมผสานข้อมูลเนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันการใช้ความรุนแรงอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับประเด็นปัญหาในวิชาการหลักต่างๆ อาทิ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น
2. สอนทักษะชีวิตด้วยการฝึกคิดฝึกปฏิบัติ เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง จัดการอารมณ์ตนเองและผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ
3. จัดกิจกรรมที่หลากหลายในการเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาวิธีคิดที่ถูกต้องเหมาะสมในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น
4. มีระบบการดูแลช่วยเหลือทางสังคมจิตใจแก่เด็กกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มที่มีปัญหา

มาตรการที่ 2 การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียน

1. เพิ่มพูนความรู้ ทักษะคิด ทักษะดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทักษะที่จำเป็นสำหรับครูคือ การให้การศึกษา ลดความขัดแย้ง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม การจัดการในห้องเรียน การคัดกรอง และช่วยเหลือเบื้องต้น
2. กำหนดให้มีเนื้อหาเรื่องการจัดการความรุนแรงอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนของวิชาชีพครูอย่างชัดเจน

มาตรการที่ 3 การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียน

1. จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้สะอาดเป็นระเบียบ อาทิ การล้างสี สิ่งสกปรกตามอาคารต่างๆ การเปิดไฟให้สว่างอย่างทั่วถึง ติดโปสเตอร์ต่อต้านความรุนแรง เป็นต้น
2. มีมาตรการด้านความปลอดภัยหลายรูปแบบตามความเหมาะสมของสภาพปัญหา อาทิ จัดแผนความปลอดภัยร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครอง มีการดูแลช่วยเหลือระหว่างเส้นทางไปกลับบ้าน และโรงเรียน มีบัตรประจำตัวเด็ก มีโทรศัพท์ไว้ใช้กรณีฉุกเฉิน มีการตรวจระวังอาวุธปืน เป็นต้น
3. จัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่น่าสนใจตามความถนัดและศักยภาพของนักเรียน เน้นการเคารพ ให้เกียรติและคุณค่าแห่งความเป็นบุคคล

มาตรการที่ 4 การมีส่วนร่วมของนักเรียน/เยาวชน

1. ให้นักเรียนหรือเยาวชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การประเมินสภาพปัญหา การวางแผนและร่วมดำเนินการ และการประเมินผล
2. จัดเวทีให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างกระแสหรือค่านิยมในการต่อต้านการใช้ความรุนแรง อาทิ จัดประกวดคำขวัญ ร่วมจัดกิจกรรมการณรงค์ต่อเนื่องเป็นระยะๆ
3. พัฒนาศักยภาพของนักเรียนในการดูแลและช่วยเหลือกันเอง อาทิ การเป็นผู้ให้ความรู้เพื่อณรงค์ให้เกิดความตระหนักในปัญหา การเป็นผู้ให้การปรึกษา การเป็นสื่อกลางในการเปลี่ยนแปลง ทั้งในโรงเรียน ครอบครัวและสังคม
4. จัดตั้งกลุ่ม/ชมรมอาสาสมัคร “เพื่อนช่วยเพื่อน” โดยเน้นการเฝ้าระวังและเอาใจใส่เป็นพิเศษในเด็กกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มก่อพฤติกรรมความรุนแรง

มาตรการที่ 5 การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และชุมชน

1. ให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่พ่อแม่ในการเลี้ยงดูบุตรที่ถูกต้อง การป้องกันและจัดการกับเหตุการณ์รุนแรง รวมทั้งทักษะการให้ความช่วยเหลือทางจิตใจแก่ผู้กระทำ เหยื่อและผู้เกี่ยวข้อง
  2. สร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชนและครอบครัวของนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน ตั้งแต่ร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา กำหนดเป้าหมาย จัดทำแผนงาน โครงการ สนับสนุนงบประมาณและร่วมดำเนินงาน
  3. โครงการ/กิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหาความรุนแรงอาจมีได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น อาทิ
    - 3.1 จัดกิจกรรมหลังเลิกเรียนและในวันหยุด
    - 3.2 มีกลุ่มอาสาสมัครดูแลเรื่องการเดินทางของนักเรียนในพื้นที่
    - 3.3 มีการบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
    - 3.4 มีกลุ่มผู้ปกครองที่ช่วยดูแลเด็กและมีการเวียนการจัดกิจกรรมให้เด็กที่บ้าน
    - 3.5 มีการจัดกิจกรรมเฉพาะเรื่องเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนเฉพาะกลุ่ม เช่น เด็กที่ขาดวินัยหรือมีบุคลิกภาพแบบต่อต้าน
  4. ระดมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการดูแลช่วยเหลือเมื่อมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น
- สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการป้องกันปัญหาความรุนแรง โดยศึกษาตามมาตรการป้องกันความรุนแรงทั้ง 5 มาตรการที่กรมสุขภาพจิตเสนอไว้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร

เพศ

ศุภวดี ชูวงศ์⁽⁴⁶⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาทางวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครศรีธรรมราชในทัศนะของครู" พบว่าครูชายและครูหญิงมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูที่มีต่อระเบียบ โรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อายุ

ศุภวดี ชูวงศ์⁽⁴⁶⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาทางวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครศรีธรรมราชในทัศนะของครู" พบว่าครูที่มีอายุ 21-40 ปี และครูที่มีอายุ 41-60 ปี มีความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนผู้ซึ่งประพฤติผิดระเบียบ โรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

กมลวิทย์ โสภิกุล⁽²⁷⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทครูที่มีต่อการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา : ศึกษาเฉพาะ โรงเรียนรัฐบาลในเขตจังหวัดเชียงใหม่" กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเป็นครูในโรงเรียนรัฐบาลในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 270 คน พบว่าครูที่มีอายุแตกต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อาภาพรรณ ดาวโรฤทธิ์⁽⁴⁷⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของประชาชนต่อการทารุณกรรมเด็กในครอบครัว" พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อปัญหาการทารุณกรรมเด็กใน ครอบครัว

สถานภาพสมรส

กมลวิทย์ โสภิกุล⁽²⁷⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทครูที่มีต่อการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา : ศึกษาเฉพาะ โรงเรียนรัฐบาลในเขตจังหวัดเชียงใหม่" กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเป็นครูในโรงเรียนรัฐบาลในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจำนวนในเขตจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 270 คน พบว่าครูที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกันมีการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

อาภาพรรณ ถาวโรฤทธิ์⁽⁴⁷⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนต่อการทารุณกรรมเด็กในครอบครัว” พบว่าสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อปัญหาการทารุณกรรมเด็กในครอบครัว

ตำแหน่ง/ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

ศุภวดี ชูวงศ์⁽⁴⁶⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาทางวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครศรีธรรมราชในทัศนะของครู” พบว่าความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูที่มีต่อระเบียบโรงเรียน ครูที่ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการและครูที่ทำหน้าที่ฝ่ายปกครอง ครูที่ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการและครูที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหารมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

บุญเลิศ เทพแก้ว⁽⁴⁸⁾ ศึกษาความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการที่มีต่อแนวทางการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่แตกต่างกันได้แก่ ตำแหน่งที่รับผิดชอบ อายุราชการ และเพศ โดยครูที่ทำหน้าที่บริหาร ครูที่มีอายุราชการที่มากกว่า 10 ปี และครูเพศหญิงมีความเห็นต่อแนวทางการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูแตกต่างจากครูที่ทำหน้าที่สอน ครูที่มีอายุราชการน้อยกว่า 10 ปีและครูเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชฎิลรัตน์ อัสววิวัฒน์พงศ์⁽⁴⁹⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประพฤติดิวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานครจำนวน 670 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูมีทัศนคติเกี่ยวกับการประพฤติดิวินัยของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนคิดว่านักเรียนประพฤติดิวินัยด้านการเรียนและความประพฤติเรื่องทั่วไปสูงกว่าผู้บริหารคิดการผิดวินัยด้านความประพฤติเรื่องทั่วไปของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับต่ำกว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และนักเรียนในโรงเรียนต่างประเภทกัน คือ ประเภทสหศึกษา ประเภทชายล้วนและหญิงล้วน มีระดับการประพฤติดิวินัยแตกต่างกัน

ระดับชั้นที่สอน

ระวีวรรณ คงพันธ์⁽³⁰⁾ ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อการดำเนินงานสุขภาพจิตโรงเรียน” กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,238 คนจาก 20 โรงเรียน พบว่าการสอนในระดับชั้นที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสุขภาพจิตในโรงเรียนแตกต่างกันที่ระดับ 0.01

ประสบการณ์การเป็นครู

วิลาลย์ ไพโรจน์⁽⁵⁰⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการบริหารโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” พบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอน 10 ปีและมากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนแตกต่างกัน

การศึกษา

กมลวิทย์ โสภิกุล⁽²⁷⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทครูที่มีต่อการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา : ศึกษาเฉพาะโรงเรียนรัฐบาลในเขตจังหวัดเชียงใหม่” กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเป็นครูในโรงเรียนรัฐบาลในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 270 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่จบวุฒิมัธยมศึกษาปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาดีกว่าผู้ที่ไม่จบวุฒิมัธยมศึกษา

สมลักษณ์ ดัชนีพิสุทธิ⁽⁵¹⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจและเจตคติของครูผู้สอนในระดับก่อนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อปัญหาการกระทำทารุณเด็ก” กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 323 คนพบว่าปัจจัยด้านระดับการศึกษามีผลต่อเจตคติต่อปัญหาการกระทำทารุณเด็กอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ขนาดของโรงเรียน

สุรพล บุญมีทองอยู่⁽⁵²⁾ ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า ระดับปัญหาการปฏิบัติงานปกครอง นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ตามทัศนคติของ คณะกรรมการปกครอง นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าขนาดกลางและขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาดีกว่าขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประเภทของโรงเรียน

ศุภวดี ชูวงศ์⁽⁴⁶⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาทางวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดนครศรีธรรมราชในทัศนคติของครู” พบว่าครูที่สอนในโรงเรียนชายครูที่สอนใน โรงเรียนหญิง และครูที่สอนในโรงเรียนสหศึกษา มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูที่มีต่อระเบียบ โรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การได้รับการอบรม

ระวีวรรณ คงพันธ์⁽³⁰⁾ ศึกษาเรื่อง” ความคิดเห็นของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาต่อการดำเนินงาน สุขภาพจิตโรงเรียน” กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,238 คน จาก 20 โรงเรียน พบว่าครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มี ประสบการณ์การได้รับการอบรมที่แตกต่างกัน จะมีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน สุขภาพจิตโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

สุภาพันท์ รื่นสำราญ⁽⁵³⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ”ศึกษาปัญหานักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาทใน เขตกรุงเทพมหานคร” โดยวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่เป็นสาเหตุในการทะเลาะวิวาทของนักเรียน และ แสวงหามาตรการในการป้องกันและแก้ไขการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียน ตลอดจนแนวทาง พัฒนาการจิตใจ โดยสรุปว่า

1. สาเหตุที่นักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาท มาจากการที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ความคึกคะนองตามธรรมชาติของวัยรุ่น รวมถึงการขี้ขลาด ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในตัวเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น
2. การป้องกันเหตุนักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย ต้องสร้างความรักความเข้าใจของครอบครัว สามารถให้คำปรึกษาได้เมื่อเยาวชนมีปัญหา การปฏิบัติตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดี ในการดำรงชีวิต การทำงาน การเข้าสังคม ครูอาจารย์ที่ให้การศึกษาดูแลเอาใจใส่ เพิ่มความมีสามัญสำนึกของการเป็นครูอาจารย์รวมถึงการเพิ่มบริการสังคมให้เพียงพอ เช่น การกระจายศูนย์เยาวชนให้ครบทุกพื้นที่
3. ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันเหตุนักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายเนื่อง จากความไม่สนใจในการแก้ไขปัญหาของโรงเรียน ขาดกิจกรรมที่ดี กฎหมายล้าสมัย เจ้าหน้าที่ผู้ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ขาดความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาวัยรุ่น
4. การแก้ไขปัญหาเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายมีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบ จะต้องร่วมมือกันแก้ไขอย่างจริงจัง

อัญชลี กิจงานวัฒน์⁽⁵⁴⁾ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ”สาเหตุของปัญหาและแนวทางการป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนในการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนของกรมพลศึกษา” โดย สอบถามกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียน กลุ่มนักเรียนผู้รับผิดชอบการแข่งขันกีฬาระหว่าง โรงเรียนของสถานศึกษา และกลุ่มเจ้าหน้าที่จัดดำเนินการแข่งขันกีฬา ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุของ ปัญหาในระดับสำคัญมากที่สุดได้แก่ นักเรียนที่ไปดูการแข่งขันกีฬาในลักษณะขี้ขลาดก้าวร้าวทำทาย ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทกัน รองลงมาได้แก่นักกีฬาและนักเรียนที่ไปดูการแข่งขันอยู่ในวัย

คนองพร้อมที่จะก่อการทะเลาะวิวาท และนักเรียนที่ไปดูการแข่งขันไม่เข้าใจกติกาหรือไม่พอใจผลการแข่งขันหรือมีการขัดแย้งกันอยู่ก่อน อีกทั้งครูอาจารย์ผู้ควบคุมดูแลนักเรียนที่ไปดูการแข่งขันไม่ห้ามปราม เมื่อนักเรียนของตนเชียวรีกีฬาในลักษณะช่วยก้ำว้าวทำท่าย

ชุมมาศ กัลยาณมิตร⁽⁵⁵⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อเจตคติเกี่ยวกับการประพุดิตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร” พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ลักษณะกฎระเบียบโรงเรียนของนักเรียนมัธยมปลายส่วนใหญ่ โรงเรียนมี กฎระเบียบที่เข้มงวดเป็นครั้งคราวหรือเข้มงวดเกินไป ลักษณะการลงโทษซึ่งทางโรงเรียนปฏิบัติต่อนักเรียนมัธยมปลายในกรณีความผิดเล็กน้อยส่วนใหญ่โรงเรียนใช้การว่ากล่าวตักเตือน กรณีทำผิดรุนแรงส่วนใหญ่โรงเรียนใช้การทำทัณฑ์บนหรือพักการเรียน นักเรียนมัธยมปลายมีความประพุดิตนไม่เอียงไปสู่การประพุดิตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัย โดยนักเรียนชายมีการประพุดิตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยสูงกว่านักเรียนหญิง และกฎระเบียบของโรงเรียนที่เข้มงวดเกินไป ถ้าสมยอมเกินไป จะส่งผลให้นักเรียนมีการประพุดิตนไม่เหมาะสมกับสภาพวัยสูงขึ้น

สมหมาย กาญจนานา⁽⁵⁶⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์สาเหตุของความรุนแรงของการกระทำผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายของเยาวชน” เป็นการศึกษาในกลุ่มประชากรที่ฝึคอบรมอยู่ในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด จำนวน 207 ราย พบว่าเยาวชนที่รับรู้ว่ามีรายได้ในครอบครัวเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายมีการกระทำผิดรุนแรงกว่าเยาวชนที่รับรู้ว่ามีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความเพียงพอของรายได้มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของการกระทำผิดร้อยละ 15 เยาวชนที่มีเพื่อนสนิทนี้โรงเรียนมีการกระทำผิดรุนแรงกว่าเยาวชนที่มีเพื่อนสนิทไม่หนีโรงเรียน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การหนีโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของการกระทำผิด

เพ็ญศรี รอดเกิด⁽⁵⁷⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของครูที่มีต่อพฤติกรรมเด็กที่มีปัญหา” โดยศึกษาจากข้าราชการครูฝ่ายปกครอง โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษาที่ 7 จำนวน 182 คน จาก 16 โรงเรียน พบว่า พฤติกรรมเด็กที่เป็นปัญหา อันได้แก่ เด็กหนีเรียน การทะเลาะวิวาท และการติดยาเสพติด มีสาเหตุจากครูสอนไม่เอาใจใส่ ไม่มีเทคนิคการสอน ซึ่งครูฝ่ายปกครองเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดต่อการป้องกัน โดยให้ครูทั่วไปตักเตือนเด็ก ปรับปรุงวิธีการสอนและมีการเยี่ยมบ้านเด็ก ครูฝ่ายปกครองส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการลงโทษเด็กโดยใช้วิธีการพักการเรียน การไล่ออก การให้ออก การคัดชื่อออกและมีความเห็นด้วยกับการลงโทษเด็กโดยให้โอกาสเด็กในการพิจารณาตนเองในด้านความผิด

กมลวิทย์ โสภิกุล⁽²⁷⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทครูที่มีต่อการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา : ศึกษาเฉพาะโรงเรียนรัฐบาลในเขตจังหวัดเชียงใหม่” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาทของครูและปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียน ตลอดจนศึกษาปัญหาอุปสรรคของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 23.7 ของกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในระดับดีในการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียน ร้อยละ 31.9, ร้อยละ 21.5 และร้อยละ 22.9 ของกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนในระดับปานกลางค่อนข้างดี ปานกลางค่อนข้างไม่ดี และมีบทบาทในระดับไม่ดี ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่จบวุฒิมัธยมศึกษา มีการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาดีกว่าผู้ที่ไม่จบวุฒิมัธยมศึกษา และกลุ่มครูในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีโรงเรียนอยู่ในเขตชานเมือง มีการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาดีกว่ากลุ่มครูในเขตเมืองและเขตชนบทตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูดี มีการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียนดีที่สุด ทั้งนี้ วุฒิการศึกษาที่จบ เขตของโรงเรียน รายได้รวมของคร้วเรือนและทัศนคติต่อวิชาชีพครูรวมกัน อธิบายความผันแปรของบทบาทครูที่มีต่อการป้องกันการกระทำผิดของ นักเรียนมัธยมศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ชฎิลรัตน์ อัสววิวัฒน์พงศ์⁽⁴⁹⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประพาศิวิตวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานครจำนวน 670 คน ผลการศึกษพบว่า ผู้บริหารและครูมีทัศนะเกี่ยวกับการประพาศิวิตวินัยของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนคิดว่านักเรียนประพาศิวิตวินัยด้านการเรียนและความประพาศิวิตวินัยทั่วไปสูงกว่าผู้บริหารคิด การศิวิตวินัยด้านความประพาศิวิตวินัยทั่วไปของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับต่ำกว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต่างประเภทกัน คือ ประเภทสหศึกษา ประเภทชายล้วน และหญิงล้วน มีระดับการประพาศิวิตวินัยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

วินัย เกตุพันธุ์⁽⁵⁸⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์สาเหตุการยกพวกทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกันของนักเรียนอาชีวศึกษาชาย ในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยศึกษาจากนักเรียนอาชีวศึกษาชายซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถานอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน ในปีการศึกษา 2538-2539 จำนวน 450 คน พบว่า นักเรียนที่เคยเข้าร่วมทะเลาะวิวาทมาแล้วมีแนวโน้มเข้าร่วมยกพวกทำร้ายร่างกายมากกว่านักเรียนที่ไม่เคยเข้าร่วมก่อเหตุ และนักเรียนที่มีผลการเรียนค่อนข้างต่ำมีแนวโน้มเข้าร่วมยกพวกทำร้ายร่างกายมากกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนดี และนักเรียนที่มีความซึนซอบอบายมุขมีแนวโน้มเข้าร่วมยกพวกทำร้าย ร่างกายมากกว่านักเรียนที่ไม่ฝักใฝ่อบายมุข

วิสิทธิ์ คลังสิน⁽⁵⁹⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การศึกษาสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียน / นักศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากนักเรียน/ นักศึกษาที่มีประวัติการทะเลาะวิวาทกับนักเรียนต่างสถาบันจำนวน 106 คน ครู/อาจารย์ฝ่ายปกครอง จำนวน 153 คน เจ้าหน้าที่สารวัตรนักเรียน จำนวน 67 คน และเจ้าหน้าที่ตำรวจกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน/นักศึกษาอาชีวศึกษามีอายุ 18-20 ปีมากที่สุด จำนวนร้อยละ 52.8 กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ปวช. 2 มากที่สุด ร้อยละ 34 ศึกษาในสถานศึกษาเอกชน ร้อยละ 53.8 มีประสบการณ์ในการก่อเหตุทะเลาะวิวาทมากกว่า 3 ครั้งร้อยละ 56.6นักเรียน/นักศึกษาอาชีวศึกษาและครู/อาจารย์ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สารวัตรนักเรียนและเจ้าหน้าที่ตำรวจกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนให้ความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า สาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียน/นักศึกษาอาชีวศึกษาในด้านการคบเพื่อน ได้แก่ ต้องการสร้างจุดเด่นในหมู่เพื่อน ต้องการแก้แค้นแทนเพื่อน และต้องการให้กลุ่มมีอิทธิพลและชื่อเสียง ที่ถูกทำร้าย ต้องการสร้างชื่อเสียง และในด้านคุณลักษณะของ นักเรียน/นักศึกษาได้แก่ความคึกคะนอง การสืบทอดจากรุ่นพี่ไปยังรุ่นน้อง

เสนห์ เสถียรพงศ์⁽⁶⁰⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายของนักเรียนอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” พบว่าปัจจัยพื้นฐานด้านการศึกษา อาชีพ และรายได้ของบิดาแตกต่างกัน มีผลต่อการก่อเหตุทะเลาะวิวาทต่างกัน และทัศนคติต่อครอบครัวมีผล ก่อนข้างมากต่อการทะเลาะวิวาทของกลุ่มประชากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทัศนคติต่อเพื่อนมีผลก่อนข้างมากต่อการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของกลุ่มประชากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทัศนคติต่อโรงเรียนครูอาจารย์มีผลก่อนข้างมากต่อการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของกลุ่มประชากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จิรพัฒน์ พรหมสิทธิการ⁽⁶¹⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา : ศึกษากรณีเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” พบว่านักเรียนอาชีวศึกษาในการศึกษา ครั้งนี้ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 18-20 ปีคิดเป็นร้อยละ 61.0 กำลังศึกษาในระดับปวช. คิดเป็นร้อยละ 73.5 มีผลระดับการเรียนระดับ 1.50-2.00 คิดเป็นร้อยละ 42.5 บิดามารดามีการศึกษาในระดับต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 22.5และ 34.5 ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุ ผลการเรียน ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา บรรยากาศโรงเรียนและความประพฤติดของเพื่อนมีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในการทะเลาะวิวาทอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

วีรพล เจริญวิศาล⁽⁶²⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การก่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนนักศึกษา อาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ วิทยานิพนธ์และงานวิจัย โดยศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา อาชีวศึกษาซึ่งศึกษาอยู่ใน โรงเรียนและหรือวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชนที่อยู่ในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า แม้ว่า ผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าสถาบันครอบครัว เจ้าหน้าที่จากภาครัฐผู้มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบัน สถาบันที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการพิจารณาออกกฎหมาย และสถาบันที่มีการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชนต่างๆ ต่างได้ช่วยกันวางมาตรการในการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายของนักเรียน นักศึกษามาตลอดแต่ผลที่ได้กลับไม่เป็นตามที่คาดหวัง ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้มาตรการเหล่านี้ไม่ได้ผลในทางปฏิบัติก็คือ บุคคลที่นำมามาตรการไปใช้ปฏิบัติ ขาดความรู้ความเข้าใจในสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา การปฏิบัติจึงเป็นไปในลักษณะใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้นำมามาตรการมาใช้ ประกอบกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องมีความล้าหลัง ไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน จึงทำให้การแก้ไขปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่มีความมั่นคงและอบอุ่น การกำหนดสถานที่ล่อแหลมต่อการเกิดเหตุเป็นสถานที่ต้องห้าม การเพิ่มความเข้มงวดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ผู้เกี่ยวข้อง และการควบคุมการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ไม่ดีจากรุ่นพี่ เป็นต้น ซึ่งจะมีผลอย่างมากในการป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาทได้เป็นอย่างดี ส่วนการลงโทษนั้นพบว่าไม่ควรกำหนดโทษที่รุนแรงจนทำลายอนาคตของเยาวชนหรือเบาจนเกินไปจึงไม่มีผลในการยับยั้ง แต่ควรจะนำศักยภาพและความสามารถพิเศษมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมนั่นคือ “การทำงานชดใช้สังคม”

ชไมพันธุ์ สันติกาญจน์และ วันัสสนันท์ รุจิวัฒน์⁽⁶³⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบาดเจ็บและตายจากการถูกทำร้ายในประเทศไทย” ดำเนินการศึกษาโดยค้นคว้าเอกสาร รายงาน จากข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลสำคัญของประเทศไทย ผลของการศึกษาในฐานะข้อมูลการเฝ้าระวังการบาดเจ็บในระดับจังหวัดของกองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ลักษณะทางระบาดวิทยาของการบาดเจ็บจากการถูกทำร้ายเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อัตราส่วนชายต่อหญิง 2-5 :1 ส่วนใหญ่อยู่ในวัยรุ่นและวัยทำงาน มูลเหตุและสถานการณ์ขณะเกิดเหตุทำร้ายมักเกี่ยวข้องกับการทะเลาะ บันดาลโทสะ มีการเสพสุราเป็นปัจจัยร่วมและมักใช้ปืน ในกรณีถึงแก่ชีวิต ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาควรส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพระบบข้อมูลที่มีอยู่ สนับสนุนการวิจัยร่วมระหว่างสาขาวิทยาการ สนับสนุนการทดลองรูปแบบแก้ปัญหา โดยเน้นสถาบันการศึกษา กระทรวงสาธารณสุขควรร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการในการจัดทำและส่งเสริมหลักสูตรทักษะชีวิต สำหรับประถมศึกษา เน้นเทคนิคการสื่อสาร การควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมและการแก้ไขปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรง

ริติมา เก่งถนอมศักดิ์⁽⁶³⁾ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "สาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีสถิตินักเรียนก่อเหตุวิวาทมากที่สุดในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 200 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-20 ปี ร้อยละ 50 กำลังศึกษาอยู่ในชั้น ปวช. ร้อยละ 82.5 มีผลการเรียนระดับ 2.01-3.00 มากที่สุด ร้อยละ 39.5 ศึกษาในสถานศึกษาเอกชนทั้งหมด เมื่อพิจารณาถึงการทะเลาะวิวาทของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้จัดอยู่ในระดับรุนแรง ร้อยละ 52.83 และบรรยากาศในครอบครัวและบรรยากาศในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในการทะเลาะวิวาท โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

Anderson et al.⁽⁶⁴⁾ ศึกษาความรุนแรงถึงตายที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนในอเมริกา ปี 1997-1999 พบว่าเกิดเหตุการณ์ 220 เหตุการณ์ ผู้เสียชีวิต 253 คน การฆ่าตายหมู่ 18 เหตุการณ์ ผู้ถูกฆ่าเสียชีวิต 172 ราย ฆ่าตัวตาย 30 ราย เกิดเหตุการณ์ฆ่าผู้อื่นแล้วฆ่าตัวตาย 11 ราย ผู้ตายเป็นนักเรียน ร้อยละ 68 อุบัติการณ์ความรุนแรงถึงตายที่สัมพันธ์กับโรงเรียนเท่ากับ 0.068 ต่อ 100,000 ราย การฆ่าตายเฉลี่ยลดลงแต่การฆ่าตายหมู่เพิ่มขึ้น ช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์มักเกิดตอนเริ่มเปิดเรียน ช่วงพักเที่ยง และตอนเลิกเรียน มีเหตุเตือนล่วงหน้า เช่น บันทึก คำขู่ ก่อนเกิดเหตุการณ์จริง ร้อยละ 54.5

Escobar-Chaves et al.⁽⁶⁵⁾ ศึกษาเรื่องพฤติกรรมรุนแรงของวัยรุ่นในเขตเมืองในโรงเรียนพิเศษ เป็นการศึกษานักเรียนตัวอย่าง 494 คน ในโรงเรียน 10 แห่งใน รัฐ Texas ข้อมูลเก็บในช่วง เดือนพฤศจิกายน ปี 2000 ถึง กุมภาพันธ์ ปี 2001 ผลการศึกษาพบว่า จากการรายงานด้วยตนเองของนักเรียนพบว่า ค่าเฉลี่ย 11.8 มีพฤติกรรมก้าวร้าวในสัปดาห์ที่สำรวจ 30 วัน ก่อนการสำรวจความชุกในการพกพาอาวุธ 22.7% ความชุกในการพกปืน 11.1% พกมีด หรือ สนับมือ 17.2% 2 เดือนก่อนการสำรวจมีการชกต่อย 50.6% ได้รับการบาดเจ็บจากการชกต่อย 6.5% ความก้าวร้าวของนักเรียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการชกต่อยและการพกพาอาวุธ ความชุกของ พฤติกรรมรุนแรง (การพกอาวุธ การพกปืน การพกมีด สนับมือ การชกต่อยและการได้รับการบาดเจ็บ) ของนักเรียนโรงเรียนพิเศษมีสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนปกติ ความก้าวร้าวมีความสัมพันธ์กับการพกอาวุธและการชกต่อย

Zavaschi et al.⁽⁶⁶⁾ ศึกษาเรื่อง "วัยรุ่นที่ข้องเกี่ยวกับความรุนแรงทางกายในชุมชน" เป็นการสำรวจในโรงเรียนของรัฐในประเทศ Brasil มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสัดส่วนของวัยรุ่นผู้ซึ่งสัมผัสกับความรุนแรงทางกายในเมือง Porto Alegre กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐจำนวน 52 โรงเรียน มีวัยรุ่นที่เข้าศึกษาจำนวน 1,193 คน เป็นตัวแทนของนักเรียนชั้นเกรด 8 จาก 52 โรงเรียนคิดเป็น 10.3% ของนักเรียนเกรด 8 ทั้งหมด ในโรงเรียนของรัฐในเมืองนี้ ผลการศึกษา

พบว่า ค่าเฉลี่ยที่วัยรุ่นขึ้นอยู่กับความรุนแรงมีอุบัติการณ์ที่ 19.8 เป็นประสบการณ์ของตนเอง มีอุบัติการณ์ที่ 2.0 เป็นพยานในเหตุการณ์ที่มีความรุนแรง 8.5 รู้จักคนที่เป็นเหยื่อของความรุนแรง มีอุบัติการณ์ 9.3 ในกลุ่มตัวอย่างนี้พบว่าเป็นเพศชายและมีอายุมากกว่าเด็กคนอื่นในเกรดเดียวกันและไม่ได้อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับอุบัติการณ์ความรุนแรง

Johnson และ Fisher⁽⁶⁷⁾ ศึกษาความรุนแรงของโรงเรียนในมุมมองจากภายในเพื่อค้นหาการรับรู้ของครูถึงปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนความรุนแรงในโรงเรียน โดยใช้คำถามปลายเปิด สอบถามครูจำนวน 236 คนซึ่งเป็นครูที่อยู่ในโรงเรียนกึ่งชนบท ในรัฐ Mid Atlanta สหรัฐอเมริกา พบว่า มี 3 หัวข้อที่สำคัญที่มีผลต่อความรุนแรงในโรงเรียนคือการขาดความรู้ ขาดการสนับสนุน และมาตรการความปลอดภัยไม่เพียงพอ เพราะฉะนั้น ควรให้คำแนะนำพ่อแม่ในการเลี้ยงดูและกำจัดความรุนแรงในครอบครัวรวมทั้งวิดีโอเกมส์ที่เป็นสาเหตุความรุนแรงในโรงเรียนด้วย

Daane⁽⁶⁸⁾ ศึกษาความรุนแรงในเด็กและวัยรุ่นพบว่าอุบัติการณ์ของความรุนแรงต่อเด็กที่เป็นเหยื่อและความสัมพันธ์ของความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของวัยรุ่นมีหลายปัจจัย การสัมผัสความรุนแรงในบ้าน ในโรงเรียน ในชุมชน วิดีโอเกมส์ และแหล่งบันเทิงต่างๆมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กวัยรุ่น รวมถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สารเสพติด เพศ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองต่ำ

Fisher และ Kettl⁽⁶⁹⁾ ศึกษาเรื่องการรับรู้ความรุนแรงของครู มีจำนวนตัวอย่าง 536 คน เป็นครูในโรงเรียนมัธยมต้นและมัธยมปลายในโรงเรียนชานเมือง ในรัฐเพนซิลวาเนีย ผลการศึกษาพบว่า 56% ของครูเชื่อว่าความรุนแรงหรือภาวะคุกคามรุนแรงมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา ครูที่เป็นผู้ปฏิบัติงานพื้นฐานถูกนักเรียนทำร้ายร่างกาย ($P=.0006$) และรู้สึกกลัวผู้ปกครองมากกว่าครูที่ทำงานอื่นๆ($P=.002$) อภิปรายผลได้ว่า ในโรงเรียนชานเมืองพบครูที่ถูกทำร้ายและรู้สึกกลัวนักเรียนและพ่อแม่ของนักเรียน ความรู้สึกกลัวนี้มีผลต่อคุณภาพการศึกษา

Kodjo, Auinger และ Ryan⁽⁷⁰⁾ ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอกกับการพกอาวุธมาโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกในการพกอาวุธมาโรงเรียนและศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยเสี่ยงในวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 6,504 คน วัดผลโดยดูจากการเคยพกอาวุธมาโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่าจากตัวอย่างทั้งหมดพบ 9.3% ($n=595$) มีการพกอาวุธมาโรงเรียนในจำนวนนี้ 77% เป็นผู้ชาย ปัญหาของโรงเรียน ความรุนแรงที่ผิดกฎหมาย และความรุนแรงที่มีหลักฐาน มีความสัมพันธ์กับการพกอาวุธทั้งเพศชายและเพศหญิง ในผู้ชายปัจจัยภายนอกมีความสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงทางกายกับการพกอาวุธ ขณะที่ผู้หญิงปัจจัยภายในเป็นสื่อกระตุ้น